

به نام خدا

جزوه قوانین کشاورزی

بخش اول: مبانی پایه در قانون

✓ تعریف قانون:

در زبان عربی «قانون» به معنای «مقیاس کل شیء» یعنی مقیاس هر چیز است. قانون اصل و مقیاس چیزی «یا» رسم و قاعده، روش آئین. اصل و رسم و شکل و قاعده و طریقه و ترتیب و نظم و دستور و منوال و طرز و قانون روش، آئین و آداب و شریعت.

به طور کلی و خلاصه می توان گفت قانون "به قواعد و نظاماتی اطلاق می شود که بر پایه عقل و منطق و تجربه عملی بشر استوار است و ریشه سماوی و ماوراءالطبیعه (متافیزیک) ندارد و منظور از آن، جلب منافع و دفع مفاسد از مردم می باشد. به عبارتی قانون، مقررات و قواعدی است که بر پایه تجربیات بشر استوار و تدوین شده است."

✓ قانون اساسی

قانون اساسی عالی ترین سند حقوقی یک کشور و راهنمایی برای تنظیم قوانین دیگر است. قانون اساسی تعریف کننده اصول سیاسی، ساختار، سلسله مراتب، جایگاه، و حدود قدرت سیاسی دولت یک کشور، و تعیین و تضمین کننده حقوق شهروندان کشور است. هیچ قانونی نباید با قانون اساسی مغایرت داشته باشد.

به عبارت دیگر، قانون اساسی قانون تعیین کننده نظام حاکم است، قانونی که مشخص می کند قدرت در کجا متمرکز است، قدرت حاکم با آزادی ها و حقوق افراد ملت چگونه است و این قوای حاکمه اعم از قوه مجریه، قوه مقننه و قوه قضائیه چه اقتدارات و مسئولیت هایی در برابر ملت دارند.

➤ اصل قانونی:

کلیت قطعی پذیرفته شده در قانون که همه موظف به رعایت آن هستند را اصل گویند. در قانون اساسی ۱۷۷ اصل قانونی وجود دارد.

➤ ماده قانونی

در زبان عربی ماده، یعنی آنچه شیء از آن ترکیب شده و بدان استوار است. در فرهنگ فارسی در تعریف ماده چنین آمده است: هر اصل قانونی بخش یا بخش هایی جدا و مشخص در یک نوشته رسمی دارد که معمولاً با شماره یا عدد مشخص می شود که به آن ماده قانونی می گویند. به عبارتی ماده قانونی شامل هر یک از بندهای قانون، اساسنامه، آئین نامه، لایحه و غیره را شامل می شود.

➤ تبصره

تبصره برای «ایضاح» ماده قانونی یا « توضیح و تشریح کردن آن بکار می رود. لغت نامه فرهنگ زبان فارسی امروز تبصره را چنین تعریف می کند: توضیحی که بر یک ماده از قانون، اساسنامه، مرامنامه یا بخشنامه بیفزایند. این توضیح گاه در قابل بیان استثنائات ماده قانونی یا موارد خاص قابل طرح می باشد.

➤ تعریف ماده واحده

قانونی که صرفاً دارای یک ماده است و گاهی یک یا چند تبصره هم دارد. کاربرد ماده واحده باید ویژه مواردی باشد که «تحت قانون چند ماده ای نمی گنجد» به این معنا که نمی توان برای آن بیش از یک ماده وضع کرد و اساساً در خصوص آن نیازی برای تصویب بیش از یک ماده نیست. مانند ماده واحده اعطای معافیت سربازی، تأسیس و تشکیل سازمان، شرکت، یا مرکز دولتی یا وزارتخانه.

➤ زمان اجرای قانون:

هر قانون به این قصد نوشته می شود که به اجرا درآید و از این رو قانونگذار باید به نحوی در خصوص زمان اجرای قانون تعیین تکلیف کند. معمولاً اجرای قانون همواره پس از اعلان یا انتشار آن صورت می گیرد. در حقوق ایران در مورد زمان اجرای قانون ماده مدنی تعیین-تکلیف کرده است. حسب این ماده: قوانین ۱۵ روز پس از انتشار در سراسر کشور لازم الاجراست مگر آنکه در خود قانون، ترتیب خاص برای موقع اجرا مقرر شده باشد. با توجه به این ماده و عنایت به این مطلب که قانون مدنی در ایران قانون مادر محسوب می شود هر قانون مصوبی پانزده روز پس از انتشار لازم الاجراست.

➤ مکان اجرای قانون

اصل این است که کلیه قوانین برای آحاد مردم و تمامیت قلمرو کشور وضع می شود، مگر این که در خود قانون خلاف این اصل مقرر گردد. از این رو قانونگذار همواره باید در نظر داشته باشد که قانون را برای یک

بخش یا به طور کلی بخشی از قلمرو کشور وضع کند. به عنوان مثال ماده بیست و پنجم « قانون روابط مالک و مستأجر » مصوب ۱۳۳۹/۳/۲۸ که می گوید « این قانون در نقاطی اجرا خواهد شد که تاکنون مشمول آئین نامه تعدیل مال الاجاره بوده و یا وزارت دادگستری لزوم اجرای آن را اعلان نماید و در سایر نقاط، روابط مؤجر و مستأجر براساس مقررات و قوانین عمومی خواهد بود .

➤ تاریخچه قانون اساسی جمهوری اسلامی

در اواخر دوران مظفرالدین شاه به دنبال انتشار خبر مهاجرت علما و تجمع مردم در سفارت انگلیس، شورش‌های پراکنده‌ای در نقاط مختلف کشور شکل گرفت و همین امر باعث شد که شاه به وحشت بیافتد و دولت را مامور برگزاری نخستین انتخابات تاریخ ایران و تشکیل مجلس شورای ملی کند. پس از آن، دولت و مجلس تازه تأسیس قانونی را تدوین کردند که شامل ۵۱ ماده بود و بیشتر به طرز کار مجلسین (شورای ملی و سنا) مربوط می‌شد و به همین دلیل در آغاز به نظامنامه نیز مشهور شد. تدوین این قانون به عنوان نخستین قانون ۵۱ ماده ای در ایران محسوب می‌شد. این قانون در چنین روزی در ۸ دیماه ۱۲۸۵ از طرف مظفرالدین شاه تصویب و امضا شد. عجله تدوین کنندگان این قانون بعداً به روشنی اثرات مثبت خویش را نمایان کرد، زیرا مظفرالدین شاه که مبتلا به بیماری نقرس بود، ده روز پس از امضای آن درگذشت و فرزندش محمدعلی شاه که کوچکترین اعتقادی به محدودیت اختیارات و واگذاری بخشی از آن به ملت و تشکیلات مجلس و برگزاری انتخابات نداشت تمامی تلاش خویش را برای بازگشت به دوران سابق انجام داد هرچند سرانجام شکسته خورده به روسیه گریخت.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی انقلاب در سال ۱۳۵۷ تهیه شد، و پس از دریافت رای اکثریت مردم کشور در همه‌پرسی روزهای ۱۰ و ۱۱ فروردین ماه سال ۱۳۵۸ هجری خورشیدی به رسمیت رسید. این قانون در سال ۱۳۶۸ مورد بازنگری قرار گرفت و در ۶ مرداد در همه‌پرسی قانون اساسی ایران ۱۳۶۸ به تایید اکثریت مردم ایران رسید. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دارای ۱۷۷ اصل است.

- برخی مثال‌ها از اصول قانون اساسی

اصل ۱۹ - برابری قومی

مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود.

اصل ۴۴

نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است. بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه‌آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است. بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیت های اقتصادی دولتی و تعاونی است. مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانونی جمهوری اسلامی است. تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند.

اصل ۵۰

در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو فعالیت های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.

❖ بخش دوم: قانون کار در کشاورزی

فصل اول: کارگران کشاورزی

ماده ۱ - کارگر کشاورزی از لحاظ این قانون کسی است که در مقابل دریافت مزد یا حقوق به موجب قرارداد کار با کارفرمای کشاورزی یا نماینده او در یک یا چند شغل از مشاغل کشاورزی در واحدهای کشت و صنعت و مزارع دولتی یا مزارع کشاورزی مکانیزه به کار اشتغال داشته باشد .

تبصره ۱ - مزارع کشاورزی مکانیزه از نظر این قانون مزارعی است که عملیات کاشت و همچنین داشت (کلیه مراقبتهای زراعی) یا برداشت در آنها به وسیله ماشینهای کشاورزی انجام شود .

تبصره ۲ - زارعینی که با اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی نسقهای زراعی خود را در اختیار گرفته یا می گیرند و یا افرادی که برای این قبیل زارعین و یا شرکتهای سهامی زراعی یا شرکتهای تعاونی یا شرکتهای تعاونی روستایی و یا کشاورزی و یا اراضی متعلق به خرده مالکان واقع در مناطق روستایی کشور در مقابل دریافت مزد جنسی یا نقدی و یا نقدی و جنسی تواما کار می کنند از شمول این ماده خارج می باشند .

نکته ۱- نسق زراعی یک کشاورز: عبارت است از مقدار زمینهای تحت تصرف و کشت وی در زمان اجرای قانون اصلاحات ارضی در ایران، که برای کشت و آبادانی آن اقدام نموده باشد. نسق از نظر اصطلاح حقوقی عبارت است از حق کشاورزی برای کشت روی زمینی که مالک آن دیگری است. در زمان اجرای قانون اصلاحات ارضی ایران، کسانی که مالکیت زمینهای کشاورزی را به گونه ثبتي در دست داشتند مالک خوانده می شدند. کسانی که به گونه مشروط روی زمینهای مالکان کار می کردند و بخشی از فرآورده یا در آمد برآمده از فروش فرآورده را در دست مالک قرار می دادند کشاورز خوانده می شدند. مساحت زمینهای تحت تصرف و کشت کشاورزان متفاوت بود. از این روی در زمان اجرای قانون اصلاحات ارضی، مقدار دقیق زمینهای کشاورزان آماربرداری شد. مساحت سندهای صادر شده برای کشاورزان بر پایه نسق آنان در فرمهای آماری تعیین می شد.

نکته ۲- قانون اصلاحات ارضی:

اصلاحات ارضی عبارت است از تغییرات اساسی در میزان و نحوه مالکیت اراضی (خصوصاً اراضی کشاورزی و مراتع) به منظور افزایش بهره وری عمومی جامعه . اصلاحات ارضی در کشور ایران عبارت است

از تغییر شیوه مالکیت زمین های زراعی از فئودالی سهم بری به خرده مالکی و توزیع مجدد آن بین زارعان. اجرای اصلاحات ارضی در ایران با تصویب قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی در تاریخ ۱۹ دی ۱۳۴۰ (مرحله اول اصلاحات ارضی) در زمان محمد رضا شاه پهلوی آغاز شد. که با تصویب قانون اصلاحات ارضی و سپس قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی طی ۳ مرحله انجام گرفت .

در مرحله نخست تعیین شد که هیچ مالکی بیش از یک ده ششدانگ یا ششدانگ زمین در چند ده مختلف نداشته باشد. دولت زمین های مازاد بزرگ مالکان را خریداری و بخش هایی که دارای زارعان صاحب نسق بودند را به صورت اقساطی به آن ها فروخته و زمین های بلاکشت باقیمانده تحت عنوان اراضی دولتی در اختیار دولت قرار می گرفت. با فروش سهام کارخانجات دولتی ترتیب باز پرداخت بهای زمینها به مالکان فراهم گردید.

در مرحله دوم صاحبان زمینهای استیجاری می باید یا به تقسیم درآمد حاصل از اجاره پردازند و یا بر اساس قراردادهای اجاره، زمینها را به زارعان بفروشند. به عبارت دیگر مالکان موظف شدند که یا ملک کشاورزی خود را برای سی سال به کشاورزان اجاره نقدی دهند و یا آن را با توافق بدانها بفروشند. بدین ترتیب حداکثر مالکیت زمینها در دست یک مالک بسیار محدود شد.

در مرحله سوم مالکانی که ملک خود را اجاره داده بودند بر اساس قانون تقسیم و فروش املاک مورد اجاره به زارعین مستاجر مصوب ۱۳۴۷ ملزم شدند یا زمین خود را به زارعان بفروشند؛ یا با رضایت مالک و زارع به نسبت بهره مالکانه یا عرف محل آن را با یکدیگر تقسیم کنند.

ماده ۲ - مشاغل کشاورزی عبارتند از :

الف - کلیه کارهای مربوط به آماده کردن زمین و کاشت و مراقبتهای زراعی و برداشت و بهره برداری از انواع نباتات، اشجار، فعالیتهای مربوط به امور دامداری و دامپروری اعم از این که هر یک از کارهای فوق با دست یا ماشین انجام شود .

ب - کلیه کارهای مربوط به تهیه و توزیع آب از منابع طبیعی سطح الارضی و تحت الارضی برای مصارف کشاورزی اعم از این که با ماشین یا دست انجام شود .

ماده ۳ - قرارداد کار کشاورزی که در این قانون قرارداد کار نامیده می شود عبارت است از توافق کتبی یا شفاهی که به موجب آن کارگر متعهد می شود در قبال دریافت حقوق یا مزد از کارفرما یک یا چند شغل از مشاغل کشاورزی را در مدت معین یا مدت نامحدود برای کارفرما یا نماینده او انجام دهد .

ماده ۴ - مزد یا حقوق عبارت است از وجه نقد یا جنس و یا وجه نقد و جنس تواما که به موجب قرارداد کار به کارگر داده می شود .

ماده ۵ - کارفرمای کشاورزی از لحاظ این قانون هر شخص حقیقی یا حقوقی است که کارگر طبق قرارداد کار برای او یا از طرف او در یک یا چند شغل از مشاغل کشاورزی کار می کند و در این قانون کارفرما نامیده می شود .

کلیه کسانی که به نحوی از انحاء (منظور کلمه، یعنی روشی از روش ها) از جانب کارفرما عهده دار اداره یا تصدی عملیات کشاورزی می باشند نماینده کارفرما محسوب شده و کارفرما مسئول انجام کلیه تعهداتی است که نماینده مزبور در قبال کارگران در حد متعارف به عهده می گیرد .

ماده ۶ - کارگران کشاورزی موضوع ماده ۱ این قانون به استثنا افراد زیر مشمول این قانون می باشند :

الف - مشمولین قانون استخدام کشوری یا سایر قوانین استخدامی .

ب - مشمولین مقررات استخدامی که تهیه و تصویب آن مقررات به موجب قانون به مرجع خاص محول گردیده است .

ج - همسر و خویشاوندان نسبی طبقه اول کارفرما .

نکته ۱- در جوامع انسانی به پیوندهای ژنتیکی (خونی) یا سببی (از راه ازدواج بستگان دیگر)، و یا بر اساس تعلق به گروهی خاص و قبول پایگاه اجتماعی خاص، خویشاوندی می گویند. رابطه خویشاوندی، رابطه تنها زیستی یا بیولوژیکی نیست، بلکه بر اساس روابط اجتماعی و قوانین شرعی و عرفی تعریف و تعیین می شود .
انواع خویشاوندی: نسبی، سببی.

خویشاوندی نسبی عبارت است از خویشاوندی که از تولد یکی از دیگری حاصل شود و یا دو نفر که از یک منشا به وجود آمده باشند. منظور از خویشاوندان نسبی درجه یک: همسر (زن و شوهر)، والدین (مادر، پدر)، فرزند (پسر، دختر)، هم‌نیا (خواهر، برادر).

نکته ۲- وارثان خویشاوند نسبی در سه طبقه قرار دارند، که طبقه اول و دوم از دو صنف تشکیل می‌شود.

- طبقه اول: دارای دو صنف است: صنف اول: پدر و مادر. صنف دوم: فرزندان (بی واسطه یا با واسطه)

- طبقه دوم: دارای دو صنف است: صنف اول: پدر بزرگ و مادر بزرگ (بی واسطه یا با واسطه).

صنف دوم: برادر و خواهر و برادرزاده و خواهرزاده.

- طبقه سوم: که یک صنف است: عمو و عمه و دایی و خاله و فرزندان آنها.

خویشاوندی ای که ناشی از ازدواج باشد را سببی (یا همسری) می‌گویند. مانند عروس، خسر، خش...

خُسْر: پدرزن یا پدرشوهر

خَش: مادرزن مادرشوهر

فصل دوم - مدت کار، تعطیلات و مرخصی‌ها

ماده ۷ - ساعت کار کارگران نباید از ۱۰ ساعت در شبانه روز یا ۶۰ ساعت در هفته تجاوز نماید. اوقات استراحت و صرف غذا جزو ساعات کار محسوب نمی‌شود.

تبصره ۱ - کارفرما می‌تواند با توجه به طبیعت کار و عرف محل و فصول مختلف به موجب قرارداد کار ساعت کار را کمتر از ده ساعت تعیین کند و در سایر روزها ساعت کار را افزایش دهد. مشروط به این که جمع ساعات کار در چهار هفته متوالی از ۲۴۰ ساعت تجاوز ننماید.

تبصره ۲ - کار اضافی در ازای دریافت مزد یا حقوق اضافی با توافق طرفین مجاز خواهد بود و حداکثر ساعات کار اضافی در مورد مشاغل کشاورزی به موجب آیین نامه ای که به تصویب شورای عالی کار کشاورزی خواهد رسید تعیین می‌شود.

تبصره ۳ - کارهای سخت و زیان آور و مشاغل کشاورزی که ایجاب می‌نماید کارگر کمتر از ده ساعت در شبانه روز کار کند طبق آیین نامه ای که به تصویب شورای عالی کار کشاورزی خواهد رسید تعیین خواهد شد.

ماده ۸ - تعطیل هفتگی در مشاغل کشاورزی و نحوه استفاده از آن همچنین میزان دستمزد یا حقوق مربوط به موجب آیین نامه ای است که به تصویب شورای عالی کار کشاورزی خواهد رسید .

ماده ۹ - تعطیلات رسمی با استفاده از مزد یا حقوق عبارتند از :

۱. یکم فروردین (عید نوروز) .

۲. سیزده فروردین .

۳. عاشورا .

۴. صفر (رحلت حضرت رسول اکرم (ص) و شهادت امام حسن (ع))

۵. بیست و یک رمضان .

۶. عید فطر .

۷. عید غدیر .

ماده ۱۰ - هر کارگر طی یک سال کار، در شش ماه اول کار، به ازای هر ماه ، یک روز و در شش ماه دوم کار به ازای هر دو ماه، یک روز که مجموعاً از ۹ روز تجاوز نخواهد کرد حق استفاده از مرخصی با دریافت مزد یا حقوق خواهد داشت .

تبصره ۱ - روزهای تعطیل رسمی جزو ایام مرخصی کارگران محسوب نخواهد شد .

تبصره ۲ - موقع استفاده از مرخصی مزبور در هر سال با موافقت طرفین تعیین خواهد شد .

ماده ۱۱ - ماخذ محاسبه حقوق یا مزد برای ایام تعطیل و مرخصی در مورد کارگران که به تناسب کارکرد خود حقوق یا مزد دریافت می دارند به موجب آیین نامه ای که به تصویب شورای عالی کار کشاورزی خواهد رسید تعیین می شود .

فصل سوم - شرایط کار زنان و اطفال

ماده ۱۲ - ارجاع مشاغل کشاورزی به اطفالی که سن آنها کمتر از ۱۲ سال تمام است در واحدها و مزارع موضوع ماده یک این قانون ممنوع می باشد .

ماده ۱۳ - ارجاع کارهای سخت و زیان آور و کار در شب به کارگران زن و کارگرانی که کمتر از ۱۴ سال تمام دارند ممنوع است. کارهای سخت و زیان آور بر حسب شرایط اقلیمی و عرف محل و ساعات ممنوعه کار به موجب آیین نامه ای که به تصویب شورای عالی کار کشاورزی خواهد رسید تعیین می گردد.

فصل چهارم - مزد یا حقوق

ماده ۱۴ - مزد یا حقوق باید بر حسب قرارداد کار به طور روزانه، هفتگی و یا ماهانه پرداخت شود. هر گاه قسمتی از آن به صورت جنس باشد نحوه تحویل آن با موافقت طرفین خواهد بود. آخرین قسط مزد یا حقوق در مورد قراردادهای کار که برای مدت معین یا انجام کار محدود و معین منعقد می شود حداکثر در خاتمه مدت قرارداد کار باید پرداخت گردد.

ماده ۱۵ - وزارت کار و امور اجتماعی با نظر وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و وزارت تعاون و امور روستاها نسبت به تعیین حداقل مزد یا حقوق

کارگر کشاورزی در مناطق مختلف کشاورزی اقدام خواهد نمود و حداقل مزبور پس از تصویب شورای عالی کار کشاورزی به موقع به اجرا گذارده می شود. تا زمانی که حداقل مزد یا حقوق تصویب نگردیده است حداقل مزد یا حقوق همان خواهد بود که بنا به عرف هر محل به کارگر ساده در بدو اشتغال پرداخت می شود ضوابط مربوط به تعیین حداقل مزد یا حقوق به موجب آیین نامه ای که به تصویب شورای عالی کار کشاورزی خواهد رسید تعیین خواهد شد.

ماده ۱۶ - مزد یا حقوق کارگر زن و کارگر مرد برای کار مساوی یکسان است.

ماده ۱۷ - مزد یا حقوق کارگر در تعداد مطالبات ممتازه از کارفرما بوده و باید قبل از سایر قروض، حتی دیون مالیاتی در اسرع وقت تامین و پرداخت شود. در مقابل دیون کارگر، بیش از یک چهارم مزد یا حقوق او را نمی تواند تأمین و برداشت نمود مگر این که دین مربوط به نفقه و کسور افراد واجب النفقه کارگر باشد.

فصل پنجم - قرارداد کار

ماده ۱۸ - در قرارداد کار نمی توان مزایایی کمتر از آن چه در این قانون برای کارگر مقرر شده منظور نمود.

ماده ۱۹ - قرارداد کار که برای مدت معین یا برای انجام کار معین منعقد می شود به ترتیبی که در قرارداد پیش بینی شده قابل فسخ می باشد. هر یک از طرفین که بر خلاف شرایط این گونه قراردادها رفتار کند مکلف به جبران خسارت طرف دیگر می باشد. این خسارت در صورت عدم تعیین تکلیف در قرارداد کار از طرف مراجع حل اختلاف مقرر در این قانون تعیین خواهد شد .

ماده ۲۰ - هر گاه قرارداد کار برای مدت نامحدود از طرف کارفرما منعقد شده باشد هر یک از طرفین می توانند با سی روز اخطار کتبی آن را فسخ نمایند .

ماده ۲۱ - کارگری که قرارداد او از طرف کارفرما فسخ و یا اخراج می شود هر گاه شش ماه متوالی و یا ظرف یک سال، شش ماه متناوب نزد کارفرما کار کرده باشد کارفرما موظف است در موقع فسخ قرارداد یا اخراج کارگر برای هر سال کار ۱۵ روز آخرین مزد یا حقوق را به عنوان مزایای کار به کارگر اخراج شده پرداخت نماید . در صورتی که اخراج کارگر به تشخیص شورای حل اختلافات در اثر تقصیر او در انجام وظیفه باشد هیچ گونه حقی به او تعلق نخواهد گرفت .

فصل ششم - حل اختلاف

ماده ۲۲ - هر گونه اختلاف بین کارفرما و کارگر که در اجرای مقررات این قانون یا آیین نامه های مربوط به آن یا قرارداد کار به وجود آید در مراحل اول از طریق مذاکرات مستقیم بین کارفرما و کارگر یا نمایندگان آنها حل خواهد شد .

ماده ۲۳ - در صورتی که اختلاف از طریق مذاکره حل نشود ظرف ۱۵ روز از تاریخ بروز اختلاف شاکی می تواند برای رسیدگی شکایت خود را کتبا به نماینده وزارت کار و امور اجتماعی تسلیم نماید . نماینده وزارت کار و امور اجتماعی پس از استماع اظهارات طرفین و رسیدگی اتخاذ تصمیم خواهد نمود. تصمیم نماینده مزبور جز در مورد مزد و اخراج کارگر قطعی و لازم الاجرا است .

ماده ۲۴ - هر گاه اختلاف طرفین مربوط به مزد یا اخراج کارگر باشد تصمیم نماینده وزارت کار و امور اجتماعی ظرف پانزده روز از تاریخ ابلاغ قابل اعتراض است و پس از انقضای مدت مزبور و عدم اعتراض قطعی و لازم الاجرا خواهد بود. اعتراض کتبی باید به نماینده وزارت کار و امور اجتماعی تسلیم شود و نماینده مذکور مکلف است ظرف یک هفته اعتراض مزبور را برای رسیدگی به شورای حل اختلاف ارسال دارد. شورا

مكلف است ظرف بيست روز از تاريخ وصول اعراض به موضوع رسيدگي نموده تصميم لازم اتخاذ و به طرفين ابلاغ نمايد .

ماده ۲۵ - اعضای شورای حل اختلاف هر منطقه عبارتند از نماینده وزارت کار و امور اجتماعی، نماینده وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و نماینده وزارت تعاون و امور روستاها و نماینده کارفرمایان در هیات حل اختلاف و نماینده کارگران در هیات حل اختلاف موضوع ماده ۴۰ قانون کار . تا زمانی که در محل کار شورای حل اختلاف وجود نداشته باشد در صورت تمایل شاکی خانه انصاف با رعایت صلاحیت مربوط به خود حل اختلاف خواهد کرد. طرز تشکیل و محل جلسات و حدود مناطق و سایر مقررات مربوط و نحوه رسيدگي شورای حل اختلاف به موجب آیین نامه ای که به تصویب شورای عالی کار کشاورزی خواهد رسید تعیین می شود . آرا شورای حل اختلاف که به اکثریت آرا صادر می شود قطعی و لازم الاجرا می باشد .

ماده ۲۶ - تصمیمات قطعی نماینده وزارت کار و امور اجتماعی و شورای حل اختلاف و خانه انصاف لازم الاجرا است و به وسیله مامورین وزارت کار و امور اجتماعی و در صورتی که خانه انصاف رسيدگي کرده باشد با رعایت مقررات مربوط به قانون تشکیل خانه انصاف با کمک مامورین انتظامی به موقع اجرا گذارده می شود . مامورین انتظامی مکلفند حسب مورد تصمیمات نماینده وزارت کار و امور اجتماعی و شورای حل اختلاف و یا خانه انصاف را که در حدود این قانون کتبا به آنها ابلاغ می شود به موقع اجرا بگذارند .

ماده ۲۷ - کارگر یا کارفرمایی که به خانه انصاف مراجعه می کند در صورتی که موضوع مورد رسيدگي خانه انصاف قرار گرفت برای همان موضوع حق مراجعه به شورای حل اختلاف منطقه را ندارد . خانه های انصاف مکلفند نتیجه رسيدگي را به شورای حل اختلاف که بعدا تشکیل می شود اعلام کنند .

ماده ۲۸ - هر گاه نماینده وزارت کار و امور اجتماعی در موضوعی اتخاذ تصمیم کرده باشد همان نماینده نمی تواند در شورای حل اختلاف که به همان موضوع رسيدگي می نماید عضویت داشته باشد .

ماده ۲۹ - کارفرمایان یا نمایندگان آنان مکلفند اطلاعات و مدارک مربوط به بازرسی کار را به بازرسان کار تسلیم نموده و در اجرای وظایف آنان همکاری نمایند.

فصل هفتم - حفاظت فنی و بهداشت کار

ماده ۳۰ - وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است آیین نامه های مربوط به حفاظت فنی و بهداشت کار در کشاورزی را تهیه و برای تصویب شورای عالی کار کشاورزی پیشنهاد نماید .

فصل هشتم - شورای عالی کار کشاورزی .

ماده ۳۱ - در وزارت کار و امور اجتماعی شورایی به نام شورای عالی کار کشاورزی تشکیل می شود که اعضا آن عبارتند از :

- وزارت کار و امور اجتماعی یا معاون او که ریاست شورا را عهده دار خواهد بود .
  - معاون وزارت کشاورزی و منابع طبیعی .
  - معاون وزارت تعاون و امور روستاها .
  - معاون وزارت کشور .
  - معاون وزارت آب و برق .
  - دو نفر از افراد مطلع و بصیر در امور کشاورزی با جلب نظر وزارت کشاورزی به پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی و تصویب هیات وزیران برای مدت سه سال .
- ماده ۳۲ - وظایف شورای عالی کار کشاورزی عبارت است از :
- تصویب آیین نامه های مربوط به کار کشاورزی که از طرف وزارت کار و امور اجتماعی پیشنهاد می شود .
  - اتخاذ تصمیم در مواردی که به موجب این قانون به عهده شورا محول گردیده است .
  - تشخیص مشاغل کشاورزی علاوه بر آن چه که در ماده ۲ این قانون ذکر شده است به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی .
  - تصویب آیین نامه های داخلی شورا .

فصل نهم - تخلفات و جرائم و ضمانت اجرایی

ماده ۳۳ - کارفرمایی که از اجرای ماده ۱۲ این قانون تخلف نمایند به پرداخت جریمه نقدی از پنج هزار ریال تا بیست هزار ریال محکوم خواهند شد .

ماده ۳۴ - کارفرمایانی که از اجرای مواد ۷ و ۸ و ۱۰ و ۱۳ و ۲۹ تخلف نمایند همچنین متخلفین از آیین نامه موضوع ماده ۳۰ این قانون به مجازات خلافی طبق آیین نامه ای که به تصویب وزارتخانه های کار و امور اجتماعی و دادگستری می رسد محکوم خواهند شد .

فصل دهم - مقررات مختلف

ماده ۳۵ - نماینده وزارت کار و امور اجتماعی می تواند در کلیه جلسات مراجع رسیدگی به تخلفات ناشی از اجرای مقررات این قانون و آیین نامه های مربوط حاضر شده و از نظر وزارت کار و امور اجتماعی دفاع نماید. ولی اتخاذ تصمیم بدون حضور او به عمل خواهد آمد .

ماده ۳۶ - در مناطقی که وزارت کار و امور اجتماعی مقتضی بداند می تواند از بین کارمندان دولت و موسسات وابسته به دولت در آن مناطق با موافقت سازمان مربوط نماینده یا نمایندگانی برای اجرای این قانون انتخاب نماید . به این قبیل ماموران حق الزحمه متناسبی پرداخت خواهد شد که میزان و نحوه پرداخت آن به موجب آیین نامه ای که به تصویب کمیسیونهای دارایی مجلسین می رسد تعیین خواهد شد .

ماده ۳۷ - در صورت بروز اختلاف بین مراجع رسیدگی مقرر در این قانون و مراجع مقرر در قانون کار حل اختلاف با شورای عالی کار خواهد بود .

ماده ۳۸ - مقررات مربوط به سندیکا - اتحادیه - کنفدراسیون پیمانهای دسته جمعی و بازرسی کار در کشاورزی و سایر مواردی که در این قانون به آن تصریح نشده است با توجه به اصول مقرر در قانون کار از طرف وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و پس از تصویب شورای عالی کشاورزی به موقع اجرا گذارده خواهد شد .

ماده ۳۹ - بیمه کارگران کشاورزی مشمول این قانون تابع مقررات بیمه های اجتماعی می باشند .

ماده ۴۰ - وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است مقررات این قانون را ظرف سه سال از تاریخ تصویب به تدریج با تایید شورای عالی کار کشاورزی در سراسر کشور به موقع اجرا گذارد و در مناطقی که قانون به موقع اجرا گذارده می شود قبلا مراتب را به وسایل مقتضی به اطلاع عامه برساند و در این نقاط کارفرمایان مکلفند کارگران خود را بلافاصله بیمه نمایند .

❖ بخش سوم: ایمنی ادوات و ماشین های کشاورزی

هدف:

به منظور تأمین و ارتقاء سطح ایمنی و حفاظت نیروی کار و همچنین صیانت نیروی انسانی و منابع مادی کشور و پیشگیری از حوادث منجر به صدمات جانی و خسارت مالی در فعالیت های مرتبط با ماشین های کشاورزی، مقررات این آیین نامه به استناد ماده ۸۵ قانون کار جمهوری اسلامی ایران تدوین گردیده است.

فصل اول - تعاریف

- ماشین های کشاورزی: به ماشین هایی اطلاق می شود که دارای موتور بوده و جهت عملیات کشاورزی و برای کارهایی نظیر آماده سازی زمین، کاشت، داشت، برداشت و جابجایی محصول بکار گرفته می شوند.

- ادوات کشاورزی: به دستگاه های فاقد موتور اطلاق می شود که به طرق مختلف (سوار، نیمه سوار و کششی) به ماشین های کشاورزی متصل شده و عملیات مختلف کاشت، داشت، برداشت و جابجایی محصول را انجام می دهند.

- ادوات خاکورزی: دستگاه هایی هستند که عملیات آماده سازی را قبل از کشت بر روی زمین انجام می دهند مانند گاواهن، دیسک و هرس.

- ماشین های کاشت: دستگاه هایی هستند که عملیات کاشت بذر، نشاء و غیره را انجام می دهند.

- ادوات داشت: دستگاه هایی هستند که پس از کاشتن دانه ها و سایر محصولات تا زمان برداشت محصول، عملیات نگهداری، کودپاشی و سمپاشی مزرعه را انجام می دهند مانند ماشین های تنک کن، کودپاش و سم پاش.

- ماشین ها و ادوات برداشت: دستگاه هایی هستند که عملیات برداشت محصول از سطح مزرعه، بسته بندی، خرمکوبی و یا چند عملیات را با هم انجام می دهند. از قبیل بسته بندها، ساقه کوبها، کمباین ها، علوفه خردکن ثابت.

- تراکتور و تیلر: ماشین های چند منظوره ای است که برای کشیدن ادوات، ماشین های متحرک، بکار انداختن ماشین های ساکن و یا قابل حرکت به کمک تسمه و فلکه و محور تواندهی به کار می روند.

- محور تواندهی (P.T.O): محور گردنده مخصوصی است که نیروی محرکه لازم را از موتور تراکتور گرفته و به ماشین ها و یا ادوات کشاورزی منتقل می نماید.

- پین برشی: قطعه ای است برای نگهداری اتصال خیش به گاواهن که در صورت برخورد خیش به مانع، مقاومت خود را از دست داده و بریده شده و مانع از بلند شدن و واژگونی تراکتور می گردد.

- سپر دوار محور اتصال (P.T.O): پوششی است که روی محور انتقال دهنده نیرو قرار می گیرد تا از برخورد انسان با محور جلوگیری نماید.

فصل دوم: مقررات عمومی

ماده ۱- کلیه اشخاصی که از ماشین ها و ادوات کشاورزی استفاده می نمایند باید آموزش و مهارت لازم را دیده باشند .

ماده ۲- داشتن گواهینامه ویژه از مراجع ذیصلاح برای کار با ماشین های کشاورزی موتوری الزامی است .

ماده ۳- کلیه قسمت های ماشین های کشاورزی و ادوات آن باید قبل از هرگونه عملیات کشاورزی مورد بازدید قرارگیرد .

ماده ۴- کلیه قسمت های انتقال دهنده نیرو و مواد از قبیل تسمه فلکه، چرخ دنده و زنجیر و مارپیچ های انتقال مواد و امثال آنها و همچنین قسمت هایی از ماشین ها که امکان ایجاد حادثه برای کارگر و افراد داشته باشد باید دارای حفاظ مناسب و موثر باشد . ضمناً رعایت مفاد آیین نامه حفاظت در مقابل وسایل انتقال نیرو مصوب ۲۱/۴/۱۳۴۰ در این زمینه الزامی می باشد .

ماده ۵- قبل از انجام عملیات تعمیر، سرویس، نظافت، تنظیم، اتصال و جداسازی ادوات ماشین های کشاورزی باید آنها را به طور اطمینان بخشی متوقف و بی حرکت نمود .

ماده ۶- در ماشین ها و ادواتی که بعد از خاموش کردن ماشین محور چرخنده یا سایر اتصالات مدتی به حرکت خود ادامه می دهند باید تا توقف کامل، دسترسی به قسمت های خطرناک آن امکان پذیر نباشد .

ماده ۷- عملیات بهره برداری، تعمیر، تنظیم و سرویس ماشین های کشاورزی و ادوات آن باید طبق دستورالعمل شرکت سازنده و با رعایت اصول ایمنی و توسط اشخاص ماهر انجام گیرد .

ماده ۸- سوارشدن افراد بر روی ماشین ها و ادوات کشاورزی، غیر از محل های مجاز که توسط شرکت سازنده تعبیه شده، ممنوع است .

ماده ۹- ماشین ها و ادوات کشاورزی را باید مطابق با کاربری و دستورالعمل های شرکت سازنده استفاده نمود .

ماده ۱۰- راننده ماشین کشاورزی مکلف است قبل از شروع به کار با ماشین، از عدم وجود افراد در داخل مخازن و محفظه ها و محدوده خطر اطمینان حاصل نماید .

ماده ۱۱- ماشین های کشاورزی باید به خاموش کننده های دستی مناسب مجهز گردند .

ماده ۱۲- راننده ماشین کشاورزی باید پس از اتمام کار نسبت به توقف کامل ماشین اطمینان حاصل نموده و سویچ آن را بردارد.

ماده ۱۳- عملیات کشاورزی در شیب تپه ها و زمین های دارای اختلاف سطح باید با رعایت اصول ایمنی و دستورالعمل شرکت سازنده صورت گیرد.

ماده ۱۴- عملیات کشاورزی در شب باید با رعایت اصول ایمنی و تامین روشنایی مناسب انجام گردد .
ماده ۱۵- هنگام کار با ماشین های کشاورزی و یا حمل و نقل آنها در نزدیکی خطوط انتقال نیروی برق، آب، گاز و نفت باید قوانین و مقررات مربوط به حریم آنها رعایت گردد.

ماده ۱۶- هنگام اتصال، تنظیم و جداسازی ادوات ماشین های کشاورزی که نیاز به روشن بودن ماشین می باشد، رعایت اصول ایمنی و دستورالعمل های شرکت سازنده الزامی است .

ماده ۱۷- هنگام تعمیر، تنظیم و سرویس، باید پایداری و ایستایی ادوات و ماشین های کشاورزی با استفاده از تجهیزات ایمن و مناسب تامین گردد .

ماده ۱۸- قبل از ترک یا خاموش نمودن ماشین ها و ادوات کشاورزی آزادکردن فشار هیدرولیک کلیه ادوات و متعلقات برای قرار گرفتن در پایین ترین حد و نزدیکترین فاصله با سطح زمین الزامی است .

ماده ۱۹- به منظور حفظ پایداری ماشین های کشاورزی در حالت اتصال ادوات سوارشونده، باید از وزنه های تعادلی مطابق با دستورالعمل های شرکت سازنده استفاده نمود .

ماده ۲۰- استفاده از وسایل حفاظت فردی مناسب با نوع کار الزامی است .

فصل سوم: مقررات اختصاصی

ماده ۲۱- استفاده از سپر اصلی و حفاظ مخصوص در بالای محور تواندهی تراکتور الزامیست .

ماده ۲۲- هنگام رانندگی تراکتور در جاده ها و معابر مجاز باید پدال های ترمز به یکدیگر قفل شوند .

ماده ۲۳- اتصال ادوات کششی به تراکتور صرفاً باید با استفاده از پین های برشی استاندارد صورت گیرد .

ماده ۲۴- هنگام کار با خاک و ورزهای دوار از قرارگرفتن در منطقه خطر و پشت آن باید خودداری شود .

ماده ۲۵- هنگام عملیات خاک ورزی توسط گاواهن های دوطرفه و در زمان تعویض خیشها قرارگرفتن در محدوده چرخش خیش ممنوع است .

ماده ۲۶- مادامی که ماشین کاشت در حال کار است باید دهانه مخزن بسته بوده و بررسی میزان بذر از طریق دریچه های مخصوص انجام گیرد و استفاده از دست برای این کار ممنوع است .

ماده ۲۷- تمیزکردن علوفه و ضایعات جمع شده در مقابل شانه برش ماشین های دروگر شانه ای باید پس از توقف کامل دستگاه و خاموش نمودن آن انجام پذیرد .

ماده ۲۸- قرارگرفتن افراد در مقابل شانه برش ماشین دروگر تحت هر شرایطی، ممنوع می باشد .

ماده ۲۹- ایستادن و تردد افراد در محدوده حرکت و فعالیت ماشین ها و ادوات کشاورزی در هنگام کار، ممنوع است .

ماده ۳۰- هنگام تنظیم تیغه های برشی ماشین های خردکن، باید با استفاده از وسیله مناسبی از چرخش ناخواسته تیغه ها جلوگیری شود .

ماده ۳۱- هنگام پر بودن مخزن دانه کمباین بایستی با سرعت مطمئن و مطابق با دستورالعمل های شرکت سازنده حرکت نمود .

ماده ۳۲- هنگام برداشت محصول از تپه هایی با شیب تند بایستی از کمباین هایی مجهز به سیستم ترازکننده خودکار استفاده شود .

ماده ۳۳- قسمتهایی از ماشین که در ارتفاع کار می کنند باید به هنگام خاموش نمودن دستگاه به روی زمین قرارگیرد .

ماده ۳۴- دهانه های ورودی و خروجی مواد اولیه یا محصول در ماشین ها و ادوات کشاورزی باید به نحوی باشد که ورود و درگیری اعضای بدن به محدوده خطر امکان پذیر نباشد .

ماده ۳۵- کلیه قسمت هایی از ماشین و یا ادوات آن که در اثر کارکردن احتمال داغ شدن آنها وجود دارد باید مرتباً بازدید و سرویس گردد تا از بروز آتش سوزی احتمالی جلوگیری به عمل آید .

ماده ۳۶- بازوهای تاشو در ادوات کشاورزی باید به قفل کن مکانیکی تجهیز شوند تا از باز شدن آنها در زمان حمل و نقل جلوگیری نماید .

فصل چهارم: سایر مقررات

ماده ۳۷- حرکت، بارگیری و تخلیه تریلر متصل به تراکتور باید مطابق با قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی صورت پذیرد .

ماده ۳۸- شیلنگها، لوله ها و اجزای تحت فشار هیدرولیک که برای اتصال به ادوات کشاورزی به کار می روند باید مرتباً بازدید و به روش مطمئن و ایمن محافظت گردند.

ماده ۳۹- ماشین های کشاورزی باید به بوق هشداردهنده دنده عقب، آینه های بغل، چراغ گردان برای استفاده در شب و سایر تجهیزات هشداردهنده مجهز باشند .

ماده ۴۰- دستگاههای شاخه بر موتوری باید دارای یک بند مهار (حمایل) قابل تنظیم برای استفاده کاربر باشد.

ماده ۴۱- پین هایی که برای اتصال ماشین ها و ادوات کشاورزی استفاده می شوند باید مجهز به اشپیل و گیره ایمنی باشند.

ماده ۴۲- هرگونه اتصال محور تواندهی باید به سپر دوار محور مجهز باشد.

ماده ۴۳- برای کشش ادوات کشاورزی صرفاً استفاده از مالبند تراکتور مجاز است.

ماده ۴۴- تریلرهایی که به عنوان دنباله بند به تراکتور متصل می شوند باید به چراغ ترمز و علائم هشداردهنده مجهز باشند.

ماده ۴۵- در صورت عدم وجود کابین ایمن و استاندارد و به منظور حفظ جان راننده تراکتور، باید ماشین به چهارچوب حفاظتی (راپس) مجهز باشد.

ماده ۴۶- رعایت وزن، ارتفاع و جوانب مجاز بار در تریلرها الزامی است .

ماده ۴۷- میزان بار قابل حمل و همچنین ارتفاع بار مجاز باید روی بدنه تریلر حک گردد.

ماده ۴۸- رانندگان ماشین های کشاورزی در هنگام کار باید از انجام امور ذیل: خوردن، آشامیدن، استعمال دخانیات، صحبت با تلفن همراه، استراحت و هرگونه شوخی و اعمال غیرایمن که باعث عدم تمرکز می گردد، خودداری نمایند. ضمناً قبل از شروع به کار یا در حین کار، استفاده از داروهای خواب آور ممنوع است.

ماده ۴۹- تریلرهای مخصوص حمل بار که با تراکتور کشیده می شوند باید به پایه های نگهدارنده مناسب مجهز باشند .

ماده ۵۰- با عنایت به ماده ۸۸ قانون کار جمهوری اسلامی ایران، کلیه دارندگان، تولیدکنندگان، فروشندگان، عرضه کنندگان و بهره برداری کنندگان از ماشین های کشاورزی مکلف به رعایت استاندارد تولید و موارد ایمنی و حفاظتی در ماشین های مربوطه می باشند .

ماده ۵۱- به استناد ماده ۹۵ قانون کار جمهوری اسلامی ایران، مسئولیت رعایت مقررات این آیین نامه بر عهده کارفرمای کارگاه بوده و در صورت وقوع هرگونه حادثه به دلیل عدم توجه کارفرما به الزامات قانونی، مکلف است به جبران خسارات وارده می باشد . این آیین نامه مشتمل بر ۴ فصل و ۵۱ ماده تهیه و به استناد مواد ۸۵ و ۹۱ قانون کار در جلسه مورخ ۲/۱۱/۱۳۸۷ شورای عالی حفاظت فنی تدوین و در تاریخ ۲۷/۱۲/۱۳۸۷ به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی رسیده است .

❖ بخش چهارم: آیین نامه اجرایی نظام صنفی کارهای کشاورزی

فصل اول: تعاریف و کلیات

- ✓ ماده ۱- در این آیین نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:
- الف - نظام صنفی: شامل قواعد و مقررات و تشکل های حرفه ای است که در جهت ایجاد تشکیلات، تعیین وظایف و اختیارات، ساماندهی و نظم بخشی و حمایت از حقوق افراد شاغل در بخش کشاورزی و منابع طبیعی، تنظیم و ساماندهی می گردد.
- ب - فرد صنفی: هر شخص حقیقی یا حقوقی است که فعالیت خود را در زمینه بهره برداری از آب و خاک به منظور تولید محصولات کشاورزی، گیاهی و حیوانی (از قبیل زراعت، باغداری، جنگلداری، جنگل کاری، مرتعداری، آبخیزداری، بهره برداری از شبکه های آبیاری و زهکشی، دامداری، شیلات، آبزیان، پرورش طیور، زنبورعسل و کرم ابریشم) و همچنین ارائه خدمات فنی و مشاوره ای کشاورزی و منابع طبیعی قرار می دهد.
- ج - واحد صنفی: هر واحد تولیدی یا خدماتی که توسط فرد یا افراد صنفی با اخذ پروانه کسب از وزارت بازرگانی و سایر مجوزهای لازم از مراجع مربوط، با تأیید وزارت جهاد کشاورزی برای فعالیتهای موضوع بند (ب) این ماده دایر بوده و یا دایر میگردد.
- تبصره - اشخاص حقیقی یا حقوقی که طبق قوانین جاری موظف به اخذ مجوز فعالیت یا پروانه تأسیس بهره برداری اشتغال از دستگاه ها هستند، چنانچه مبادرت به عرضه مستقیم کالا یا خدمات موضوع این آیین نامه نمایند، مکلفند علاوه بر دریافت مجوز فعالیت یا پروانه مذکور، با رعایت این آییننامه و بر اساس قانون نظام صنفی نسبت به اخذ پروانه کسب اقدام نمایند.
- د - عضو صنف: فعالان بخش کشاورزی و منابع طبیعی که در بخش تولید و خدمات مجوزهای لازم را کسب کرده و با تأیید ادارات جهاد کشاورزی شهرستانها و استانها به عضویت نظام صنفی در می آیند.
- ه - صنف: آن گروه از افراد صنفی که طبیعت فعالیت آنان از یک نوع موارد موضوع بند (ب) این ماده باشد.
- ✓ ماده ۲- ارکان نظام صنفی عبارتند از نظام صنفی بخش - شهرستان، نظام صنفی استان، هیئت عمومی، شورای مرکزی، بازرس، رئیس و هیئتهای رسیدگی به تخلفات.

الف - تشکیلات:

- ✓ ماده ۶- نظام صنفی هر استان در صورتی که حداقل اعضای زیر را به تشخیص مراجع مربوط در آن پوشش دهد، تشکیل می شود:

الف - تولیدکنندگان کشاورزی و منابع طبیعی با حداقل (۶۰) عضو، خدمات بخش کشاورزی و منابع طبیعی با حداقل (۴۵) عضو، نمایندگان وزارت جهاد کشاورزی با حداقل (۵) عضو، هریک به تایید سازمان جهاد کشاورزی استان .

ب - کارشناس کشاورزی و منابع طبیعی با حداقل (۳) عضو، به تایید سازمان نظام مهندسی منابع طبیعی و کشاورزی و منابع طبیعی استان.

ب - مجمع عمومی:

✓ ماده ۸- مجمع عمومی نظام صنفی استان از اجتماع نمایندگان نظامهای صنفی بخش - شهرستان تشکیل میگردد.

✓ ماده ۲۷- هر موسسه یا دفتر یا محل کسب و پیشه ای که بدون دریافت مجوزهای لازم، برای انجام فعالیتهای موضوع این آیین نامه دایر شده باشد، با اعلام نظام صنفی شهرستان مربوط طبق مقررات قانون نظام صنفی از طریق نیروی انتظامی پلمپ می شود .

✓ ماده ۳۲ - برای رسیدگی به تخلفات صنفی اعضای نظام صنفی و اعمال مجازات های مقرر در این آیین نامه، هیئت رسیدگی بدوی در هر شهرستان، مرکب از سه نفر شامل نماینده اداره جهاد کشاورزی شهرستان مربوط، نماینده دادگستری به حکم رئیس قوه قضاییه و نماینده نظام صنفی بخش شهرستان، تشکیل می گردد.

✓ ماده ۳۴ - هیئت های بدوی مکلفند حداکثر ظرف دو هفته از تاریخ دریافت شکایت یا گزارش، در جلسه ای با دعوت از طرفین یا نمایندگان آنان به پرونده رسیدگی و طبق مفاد این آیین نامه اتخاذ تصمیم نمایند. عدم حضور هر یک از طرفین مانع رسیدگی و اتخاذ تصمیم و صدور رای نخواهد بود.

✓ ماده ۳۵- هر یک از طرفین می توانند در صورت اعتراض به رأی صادره، مراتب را کتباً ظرف مدت ده روز از تاریخ ابلاغ رأی، به هیئت تجدید نظر تسلیم نمایند. هیئت تجدید نظر در هر شهرستان مرکب از رئیس اداره جهاد کشاورزی شهرستان مربوط یا یکی از معاونین ذیربط، رئیس دادگستری یا نماینده وی، رئیس یا یکی از اعضای هیئت مدیره نظام صنفی بخش شهرستان مربوط، میباشد که ظرف یک ماه با دعوت از طرفین یا نمایندگان آنان به درخواست تجدید نظر رسیدگی و اتخاذتصمیم می نماید. رأی هیئت تجدیدنظر قطعی و لازم الاجراست. عدم حضور هر یک از طرفین مانع رسیدگی و اتخاذ تصمیم و صدور رای نخواهد بود.

✓ ماده ۳۶- جلسات هیئت های بدوی و تجدید نظر با حضور هر سه نفر اعضاء رسمیت یافته و آرای صادره با نظر اکثریت معتبر می باشد.

- ✓ ماده ۳۷- هیئت های بدوی و تجدید نظر ملزم به رسیدگی به کلیه شکایات و گزارشات دریافتی می باشند و چنانچه شکایت یا گزارسی را وارد تشخیص ندهند یا رسیدگی به آن را در صلاحیت خود ندانند، نظر به رد شکایت یا عدم صلاحیت داده و در غیر اینصورت، پس از اخذ دفاعیات، اتخاذ تصمیم می نمایند.
- ✓ ماده ۳۸- در صورت عدم امکان تشکیل هیئت بدوی و تجدید نظر در هر شهرستان، یکی از هیئت های نزدیک ترین شهرستان همجوار همان استان یا مرکز استان وظایف مقرر را عهده دار خواهد بود.
- ✓ ماده ۳۹- اداره امور هیئتهای بدوی و تجدید نظر، مسئولیت تشکیل جلسات و انجام هماهنگی ها، تشکیل پرونده، تعیین نوبت و وقت رسیدگی، ابلاغ و اجرای آراء و سایر امور دبیرخانه ای و همچنین رسیدگی به تخلفات هیئت ها، به عهده اداره جهاد کشاورزی شهرستان مربوط می باشد.
- ✓ ماده ۴۰- وزارت جهاد کشاورزی موظف است ضمن اجرای مفاد این آیین نامه، ظرف سه سال نسبت به بررسی آن اقدام و پیشنهادهای اصلاحی لازم را جهت تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید.

❖ بخش پنجم: آیین نامه اجرایی نظام صنفی کارهای کشاورزی

- ✓ ماده ۱- کلیه متصدیان و کارگران و اشخاصی که در مراکز تهیه، تولید و توزیع و نگهداری و فروش و وسایط نقلیه حامل مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و اماکن عمومی اشتغال دارند، موظفند دوره بهداشت عمومی را به ترتیبی که معاونت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین و اعلام گذرانده و گواهینامه معتبر آنرا دریافت دارند.
- تبصره ۱- مدیریت و یا تصدی و اشتغال بکار در هر یک از کارگاهها و کارخانجات و مراکز و اماکن و وسائط نقلیه موضوع این آیین نامه بدون داشتن گواهینامه معتبر موضوع ماده ۱ ممنوع است .
- تبصره ۲- استخدام یا بکار گیری اشخاص فاقد گواهینامه معتبر مندرج در ماده ۱ این آیین نامه در هر یک از کارگاهها و کارخانجات و اماکن و مراکز و وسائط نقلیه مذکور ممنوع است .
- تبصره ۳- اشخاصی مانند صندوقدار، باغبان، راننده، و نظایر آنها که در اماکن موضوع این آیین نامه شاغل بوده لیکن با مواد غذایی، آرایشی، و بهداشتی ارتباط مستقیم ندارند از شمول ماده ۱ و ۲ آن مستثنی می باشد .
- ✓ ماده ۲- کلیه متصدیان، مدیران، کارگران و اشخاصی که مشمول ماده یک این آیین نامه میباشند موظفند کارت معاینه پزشکی معتبر درمحل کار خود داشته و هنگام مراجعه بازرسین بهداشت ارائه نمایند.
- تبصره ۱- کارفرمایان موظفند هنگام استخدام اشخاص گواهینامه معتبر ماده ۱ و کارت معاینه پزشکی آنان را ملاحظه و ضمن اطمینان از اعتبار آن در محل کسب نگهداری نمایند.

تبصره ۲- کارت معاینه پزشکی منحصر از طرف مراکز بهداشت شهرستان یا مرکز بهداشتی و درمانی شهری و روستائی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی صادر خواهد شد. مدت اعتبار کارت فوق برای پزندگان، اغذیه، ساندویچ، بستنی و آبمیوه فروشان و قنادان و مشاغل مشابه و نیز کارگران کارگاهها و کارخانجات تولید مواد غذائی و بهداشتی فاسد شدنی ۶ ماه و برای سایر مشاغل موضوع این آئین نامه حداکثر یکسال می باشد.

✓ **ماده ۳-** متصدیان و کارگران اماکن و مراکز و کارگاهها و کارخانجات و وسایط نقلیه موضوع این آیین نامه موظفند رعایت کامل بهداشت فردی و نظافت عمومی محل کار خود را نموده و به دستوراتی که از طرف بازرسین بهداشت داده می شود عمل نمایند.

✓ **ماده ۴-** کلیه اشخاصی که در اماکن و مراکز و وسایط نقلیه موضوع این آئین نامه کار می کنند باید ملبس به لباس کار و روپوش تمیز و برنگ روشن باشند.

✓ **تبصره ۱-** کلیه تهیه کنندگان مواد غذائی نظیر آشپزان، نانویان و مشاغل مشابه و نیز کارگران کارگاهها و کارخانجات تولید مواد غذائی و بهداشتی که با این مواد ارتباط مستقیم دارند ملزم به پوشیدن روپوش و کلاه و اشخاصی مانند شاغلین و فروشندگان اغذیه و ساندویچ، آبمیوه، بستنی، شیرینیجات، کله پاچه و جگرکی و مشابه آنها علاوه بر روپوش و کلاه ملزم به استفاده از دستکش در حین کار می باشند.

✓ **ماده ۵-** متصدیان اماکن و مراکز و کارگاهها و کارخانجات موضوع این آئین نامه موظفند برای هریک از شاغلین خود جایگاه محفوظ و مناسبی به منظور حفظ لباس و سایر وسایل در محل تهیه نمایند.

✓ **ماده ۶-** متصدیان مراکز و اماکن و کارگاهها و کارخانجات و وسایط نقلیه موضوع این آئین نامه موظفند از ورود و دخالت افراد متفرقه به امور تولید و تهیه و طبخ و حمل و نقل و توزیع و فروش مواد غذائی جلوگیری نمایند.

✓ **ماده ۷-** متصدیان مراکز و اماکن و کارگاهها و کارخانجات و وسایط نقلیه موضوع این آئین نامه موظفند به تناسب تعداد کارگران خود بازاء هر کارگر حداقل ۲,۵ متر مربع اطاق استراحت مطابق با موازین بهداشتی تهیه نمایند.

تبصره ۱- در هر حال مساحت اطاق استراحت نباید کمتر از ۵/۷ متر مربع و ارتفاع آن کمتر از ۸/۲ متر باشد.

✓ **ماده ۹-** هر کارگر موظف به داشتن کلیه وسایل نظافت، شستشو و استحمام اختصاصی می باشد.

✓ **ماده ۱۰-** اشخاصی که به نحوی از انحاء با طبخ و تهیه مواد غذایی سروکار دارند، در حین کار شخصا حق دریافت بهای کالای فروخته شده را از مشتری نخواهند داشت.

- ✓ ماده ۱۱- جعبه کمک‌های اولیه با مواد و وسائل مورد نیاز در محل مناسب نصب گردد.
- ✓ ماده ۱۲- کارگران کارگاهها و کارخانجات و اماکنی که با پخت و فرآوری مواد غذایی سروکار دارند هم چنین کارگران کشتارگاه ها و محل هایی مانند آنها موظفند هر روز قبل از شروع و بعد از خاتمه کار استحمام نمایند.
- ✓ ماده ۱۳- استعمال دخانیات توسط متصدیان و کارگران مشمول این آئین نامه در حین کار ممنوع است.
- ✓ ماده ۱۴- فروش و عرضه سیگار در کارگاه ها و کارخانجات و اماکن و مراکز و محل های موضوع این آئین نامه ممنوع است.
- ✓ ماده ۱۵- مصرف هرگونه محصولات دخانیاتی در محوطه های عمومی کارگاه ها، کارخانجات و اماکن و مراکز و محل های موضوع این آئین نامه ممنوع است.
- تبصره ۱- متصدیان، مسئولین و یا کارفرمایان محل های موضوع این آئین نامه مسئول اجرای مفاد ماده ۱۵ بوده و موظفند ضمن نصب تابلوهای هشدار دهنده در نقاط مناسب و در معرض دید از نظر مصرف دخانیات جلوگیری کنند .
- ✓ ماده ۱۶- کف ساختمان باید دارای شرایط زیر باشد.
- الف) از جنس مقاوم، صاف، بدون درز و شکاف و قابل شستشو باشد.
- ب) دارای کف شور به تعداد مورد نیاز، مجهز به شتر گلو بوده و نصب توری ریز روی آن الزامیست.
- ت) دارای شیب مناسب بطرف کف شور فاضلاب رو باشد.
- ✓ ماده ۱۷- ساختمان دیوار از کف تا سقف از مصالح مقاوم بوده و طوری باشد که از ورود حشرات و جوندگان جلوگیری بعمل آورد.
- ✓ تبصره ۱- سطح دیوارها باید صاف، بدون درز و شکاف و به رنگ روشن باشد .
- ✓ ماده ۱۸- پوشش دیوارها باید متناسب با احتیاجات و لوازم مربوط به نوع کار و برحسب مشاغل مختلف، بشرح تبصره های ذیل باشد.
- تبصره ۱- پوشش بدنه دیوار کارگاههای تهیه مواد غذایی، آشپزخانه، آبدارخانه، انبار مواد غذایی، میوه و سبزی فروشی، حمام، دستشویی، رختشوی خانه، باید از کف تا زیر سقف و در مورد کارگاهها و کارخانجات تولیدی مواد غذایی تا ارتفاع حداقل ۴ متر کاشی یا سرامیک و دیوار کارخانجات از ارتفاع ۴ متر به بالا میتواند از سیمان صاف و صیقلی به رنگ روشن باشد.

تبصره ۷- پوشش بدنه دیوارهای نانوائی های سنتی و کارگاه های پخت انواع نان های ماشینی، ساندویچی، فانتزی و انبارهای آرد و شکر آن ها، باید تماماً از کف تا زیر سقف از جنس کاشی یا سرامیک با سطح صاف یا سنگ صیقلی باشد.

✓ ماده ۱۹- سقف باید صاف، حتی الامکان مسطح، بدون ترک خوردگی و درز و شکاف و همیشه تمیز باشد.
تبصره ۱- پوشش سقف آشپزخانه ها و هر نوع محل طبخ و همچنین گرمخانه و دوش حمام باید از جنس قابل شستشو و برنگ روشن باشد.

✓ ماده ۲۲- کلیه اماکن و مراکز و کارگاه ها و کارخانجات مشمول این آئین نامه باید دارای سیستم جمع آوری (و در مورد هتل ها و کارگاه ها و کارخانجات سیستم تصفیه) و دفع بهداشتی فاضلاب مورد تایید مقامات بهداشتی باشند.

تبصره ۱- هدایت و تخلیه هر گونه فاضلاب و پسماند تصفیه نشده اماکن و مراکز و کارگاه ها و کارخانجات مشمول این آئین نامه به معابر و جوی و انهار عمومی ممنوع می باشد.

✓ ماده ۲۷- دستگاه سوخت و نوع مواد سوختنی باید از نوعی باشد که احتراق بصورت کامل انجام گیرد.
تبصره ۱- نصب هود با ابعاد متناسب، از جنس مناسب و مجهز به هواکش با قدرت مکش کافی بالای دستگاه پخت الزامی است .

✓ ماده ۳۰- قفسه، ویتترین و گنجه ها باید قابل نظافت بوده و مجهز به در و شیشه سالم و همیشه تمیز و فاصله کف آنها از زمین حدود ۲۰ سانتیمتر باشد .

✓ ماده ۳۶- عرضه و فروش مواد غذایی آماده مصرف از قبیل ساندویچ، کباب، آش، غذاهای پخته، غذاهای فاسد شدنی، شربت آلات، و نوشیدنیهای فله، ترشیجات و شور و خیار شور، شیرینی جات، انواع تنقلات و خشکبار و آجیل فله و امثال آنها بصورت دوره گردی ممنوع است.

✓ ماده ۳۸- در فصل گرما حداکثر درجه حرارت داخل اماکن صنفی نباید بیشتر از ۳۰ درجه سانتیگراد باشد.

✓ ماده ۳۹- شدت روشنایی نور طبیعی یا مصنوعی در آشپزخانه ۱۰۰ تا ۲۰۰ لوکس، آرایشگاه، ۲۰۰ تا ۵۰۰ لوکس، نانوائی، ۱۰۰ تا ۳۰۰ لوکس، محل های فراوری و تولید بسته بندی ۱۵۰ تا ۲۰۰ لوکس (بسته به نوع کار) و در محوطه عمومی و انبار مراکز و اماکن کارگاه ها و کارخانجات موضوع این آئین نامه باید حداقل ۱۰۰ لوکس و در راهرو، سرسرا، رختکن، توالت، دستشویی، و حمام ها باید بین ۵۰ تا ۱۵۰ لوکس باشد.

✓ ماده ۴۰- برای جلوگیری از حریق و انفجار و سایر خطرات احتمالی باید پیش بینی های لازم با توجه به حجم کار و نوع فعالیت و تعداد کارگران بعمل آید.

- ✓ ماده ۴۳- مگس، پشه و سایر حشرات، سگ، گربه و موش و سایر حیوانات به هیچ وجه نباید در داخل اماکن و کارگاه ها و کارخانجات دیده شوند .
- ✓ ماده ۴۴- نقشه کلیه ساختمانهای اماکن عمومی و مراکز و کارگاهها و کارخانجات موضوع این آئین نامه به منظور انطباق با موازین بهداشتی قبل از اجرا به تصویب مقامات مسئول برسد .
- ✓ ماده ۴۶- وجود هر گونه حوض یا حوضچه پاشوی و امثال آن ممنوع می باشد مگر در استخرهای شنا مطابق مفاد ماده ۵۸ این آئین نامه .
- ✓ ماده ۴۷- نگهداری هر گونه وسایل اضافی و مستهلک و مستعمل و مواد غذایی غیر قابل مصرف و ضایعات در محل کار ممنوع است .
- ✓ ماده ۷۵- استفاده از مواد غیر استاندارد از جمله کاغذهای بازیافتی و کاغذهایی که تمیز نباشد و روزنامه و همچنین کیسه های پلاستیکی جهت پیچیدن و بسته بندی مواد غذایی ممنوع است.
- ✓ ماده ۷۶- جعبه های مقوایی و پاکت های کاغذی که برای بسته بندی مواد غذایی استفاده می شوند باید از جنس سالم و استاندارد و کاملاً تمیز بوده و از نوع بازیافتی نباشند.
- ✓ ماده ۷۷- ظروف خمیر گیر باید صاف و تمیز و بدون درز باشد. نصب شیر آب بالای ظرف خمیرگیری لازم است.
- تبصره ۱- کوشش شود از دستگاههای خودکار برای تهیه خمیر و سایر مواد مخلوط کردنی استفاده گردد.
- ✓ ماده ۸۲- صاحبان وسایط نقلیه موضوع این آئین نامه موظفند قبل از بهره برداری از آنها مجوز حمل و نقل مواد غذایی توسط وسایط نقلیه مربوطه را از وزارت بهداشت اخذ نمایند.
- تبصره ۱- حمل و نقل هر گونه کالای غیر از مواد غذایی توسط وسایط نقلیه مجاز حمل این مواد ممنوع و علاوه بر اخذ جریمه موجب توقف وسیله نقلیه متخلف بمدت حداقل یک ماه خواهد شد.
- ✓ ماده ۸۳- حمل و نقل مواد غذایی و بهداشتی موضوع مواد ۷۸ لغایت ۸۰ این آئین نامه توسط وسایط نقلیه غیر مجاز ممنوع و علاوه بر اخذ جریمه موجب توقف وسیله نقلیه متخلف بمدت حداقل یک ماه خواهد شد.

❖ بخش پنجم: قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی

- ✓ ماده ۱- دولت مکلف است در راستای تحقق سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور، سیاست های کلی نظام و قانون سیاست های اجرائی اصل (۴۴) قانون اساسی و به موجب این قانون، زمینه‌ها، برنامه‌ها، تسهیلات و

امکانات ارتقاء بهره‌وری و اصلاح الگوهای تولید و مصرف در بخش کشاورزی و منابع طبیعی را فراهم و به مرحله اجراء درآورد .

✓ ماده ۲- به منظور :

الف - ارائه مشاوره فنی، اجرائی، ترویجی و مدیریتی برای بهبود شرایط و افزایش کمی و کیفی محصولات، اصلاح و بهبود شیوه‌های مصرف عوامل تولید و نهاده‌ها در محصولات و تولیدات کشاورزی و منابع طبیعی؛
ب - انجام فعالیت های مهندسی و تأمین زمینه‌های افزایش ارزش افزوده و ارتقاء بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛

ج - تشخیص و درمان آفات و بیماری‌های گیاهی و دامی

سازمان‌های نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران موظفند حسب مورد و متناسب با استعدادها و شرایط بخش کشاورزی و منابع طبیعی هر منطقه و در قالب سیاست‌ها و ضوابط حاکمیتی اعلامی از سوی وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌های حاکمیتی تابعه آن، مجوز تأسیس درمانگاه‌ها (کلینیک‌ها)، مجتمع‌های درمانی (پلی کلینیک‌ها)، آزمایشگاه‌ها، داروخانه‌ها، بیمارستان‌های دامی، مراکز تلقیح مصنوعی و مایه‌کوبی و شرکت‌های مهندسی و خدمات مشاوره فنی - اجرائی - مدیریتی - مالی و بیمه - اقتصادی - بازرگانی و کشاورزی را صادر و نظارت نمایند. نظارت بر انطباق عملکرد مراکز فوق‌الذکر بر سیاست‌های حاکمیتی اعلامی، بر عهده وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌ها و مؤسسات حاکمیتی تحت پوشش این وزارتخانه (حسب مورد) می‌باشد .

تبصره ۱- مراکز مذکور در این ماده به صورت غیردولتی اداره شده و براساس قوانین مربوطه در مراجع ذیصلاح قانونی ثبت و تحت نظارت سازمان‌های نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران ارائه خدمت می‌نمایند. تشکّل‌های صنفی و اتحادیه‌های مرتبط با این مراکز به صورت منطقه‌ای و یا کشوری، قابل تأسیس و ثبت در مراجع ذیصلاح خواهد بود .

تبصره ۲- تعداد نیروی انسانی متخصص مراکز موضوع این ماده متناسب با مناطق مختلف کشور و نوع فعالیت و سطح‌بندی خدمات، براساس دستورالعملی خواهد بود که حداکثر سه ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌های نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران و کمیسیون‌های کشاورزی اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و تعاون تهیه و توسط وزیر جهاد کشاورزی تأیید و ابلاغ می‌شود. در صورتی که فعالیت این مراکز در زمینه تحقیقات دانش بنیان با فن‌آوری بالا باشد، به کارگیری حداقل یک نفر دکترای متخصص در رشته ذی‌ربط الزامی است .

تبصره ۳- مراکز موضوع این ماده، خدمات موردنیاز تولیدکنندگان و بهره‌برداران بخش کشاورزی را بر اساس تعرفه‌های اعلامی از سوی وزارت جهاد کشاورزی به انجام می‌رساند. تعرفه‌های ارائه خدمات مزبور، در سه ماهه اول هر سال با پیشنهاد مشترک سازمان های نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران نماینده اتحادیه کشوری مراکز موضوع این ماده (حسب مورد) و نماینده تشکل هر یک از زیربخش های کشاورزی و منابع طبیعی (حسب مورد) به تأیید وزیر جهاد کشاورزی رسیده و ابلاغ می‌گردد .

تبصره ۴- مراکز موضوع این ماده موظف به رعایت سیاست های حاکمیتی و برنامه‌های ابلاغی از سوی وزارت جهاد کشاورزی و دستورالعمل های ابلاغی از سوی سازمان های نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران می‌باشند. در غیر این صورت، وزارت جهاد کشاورزی موظف است در رابطه با ادامه فعالیت آنان اقدامات قانونی لازم را به عمل آورد .

تبصره ۵ - با کارشناسان و متخصصان و کارکنان شاغل رسمی در دستگاه های دولتی مرتبط که با اجراء این قانون وظایف آنان واگذار می‌شود، مطابق با ماده (۲۱) قانون مدیریت خدمات کشوری عمل خواهد شد .

تبصره ۶ - در انعقاد قرارداد و ارجاع کارهای دولتی به مراکز موضوع این ماده، رتبه‌بندی سازمان های نظام مهندسی کشاورزی و دامپزشکی ملاک عمل می‌باشد. آیین‌نامه اجرایی نحوه رتبه‌بندی این مراکز، حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی و با هماهنگی سازمان های نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران و کمیسیون های کشاورزی اتاق های بازرگانی، صنایع و معادن و تعاون، به تصویب هیأت وزیران می‌رسد .

تبصره ۷- کارکنان مراکز موضوع این قانون در صورت استقرار مراکز در روستاها و یا شهرهای زیر بیست هزار نفر جمعیت، مشمول قانون صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر می‌باشند.

✓ ماده ۳- بهره‌برداران بخش کشاورزی و منابع طبیعی در صورت وجود دانش‌آموختگان رشته‌های تخصصی کشاورزی و منابع طبیعی در مجموعه خود و یا در صورتی که فعالیت های خود را تحت نظارت مراکز موضوع ماده (۲) این قانون به مرحله اجراء درآورند، در بهره‌گیری از حمایت های قانونی و تسهیلات اعطائی (اعم از کمک های فنی و اعتباری و مشوق ها) از سوی دولت در اولویت می‌باشند. آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی، سازمان های نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و نظام دامپزشکی

جمهوری اسلامی ایران و کمیسیون های کشاورزی اتاق های بازرگانی و تعاون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد .

✓ ماده ۶ - دولت مکلف است وظایف تصدی‌گری خود در خصوص اقدامات اجرایی خریدهای تضمینی، تهیه و توزیع کلیه نهاده‌های تولید، اقدامات اجرائی خرید، انبارداری و توزیع اقلام موردنیاز تنظیم بازار، اداره کشتارگاه‌ها، آزمایشگاه‌های گیاهی و دامی (به جز آزمایشگاه‌های مرجع به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی و تصویب هیأت وزیران)، انبارها، سیلوها، سردخانه‌ها، صنایع تبدیلی و تکمیلی، امور اجرائی آموزشی، ترویجی و بیمه‌گری را متناسب با وظایف و اختیارات هر تشکل، به تشکلهای موضوع مواد (۲) و (۵) این قانون، مطابق با قوانین و مقررات مربوط واگذار نماید.

تبصره ۱- به منظور حفظ سلامت محصولات کشاورزی خام و فرآوری شده و مواد غذایی مرتبط با آنها، وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظفند، حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون، استانداردهای ملی مرتبط را تدوین و با رعایت ماده ۶ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۱۳۷۱/۱۱/۲۵، به تشکل‌های موضوع این ماده ابلاغ و اجراء آن را حمایت و نظارت نمایند. تولیدکنندگان نهاده‌ها و محصولات نهایی کشاورزی و صنایع تبدیلی و فرآوری تولیدات کشاورزی و غذایی و تشکل‌های موضوع این ماده موظفند ضوابط ابلاغی را مراعات نمایند .

تبصره ۲- دولت موظف است حمایت‌ها و تأمین تسهیلات لازم برای تشکل‌های موضوع این ماده را جهت ایجاد آزمایشگاه‌های مناسب، برای کنترل میزان سلامت محصولات از جمله عدم آلودگی آنها به مواد شیمیایی، پرتوزایی (راديواکتیویته)، میکروبی، ویروسی، انگلی و قارچی فراهم نماید .

تبصره ۳- دولت موظف است تا استقرار کامل این تشکل‌ها و توانمندسازی آنها، حمایت‌ها و پشتیبانی‌های لازم از آنها را به عمل آورد .

تبصره ۴- به منظور حمایت از بهره‌برداران و مصرف‌کنندگان و شفافیت قیمت‌ها و ایجاد تعادل در بازار محصولات و تولیدات کشاورزی، خرید و فروش نهاده‌ها و محصولات تولیدی، در صورتی که از اقلام قابل معامله در بورس کالا باشد، باید از طریق شرکت در بورس کالا انجام شود .

تبصره ۵ - فروش نهاده‌های کشاورزی از قبیل انواع کود و سم و دارو توسط فروشندگان مجاز، تنها با دریافت نسخه‌های مرتبط که توسط مراکز موضوع ماده (۲) این قانون صادر می‌شود قابل انجام می‌باشد. پروانه فعالیت متخلفین از احکام این ماده، توسط مراجع ذیصلاح صادرکننده پروانه، لغو می‌شود .

تبصره ۶ - خریدهای تضمینی در محصولات غیراساسی منوط به پذیرش شرایط الگوی کشت از طرف کشاورزان و تولیدکنندگان می‌باشد. الگوی کشت هر منطقه براساس مزیت‌های نسبی، ارزش افزوده، شرایط اقتصادی، شرایط آب و هوایی و حد بهینه آن در کشور، حداکثر تا شش ماه پس از تصویب این قانون، توسط وزارت جهاد کشاورزی برای هر منطقه تعیین و جهت اجراء ابلاغ می‌شود.

✓ ماده ۷- نماینده تشکل‌های موضوع مواد (۲) و (۵) این قانون حسب مورد، در جلساتی که به منظور تصمیم‌گیری و یا بررسی مسائل حوزه وظایف و اختیارات مرتبط با آنان تشکیل می‌شود، به عنوان ناظر شرکت خواهند داشت و دستگاه‌های اجرائی ذی‌ربط شهرستانی، استانی و کشوری موظف به دعوت از آنان خواهند بود.

✓ ماده ۸ - به منظور حفاظت از منابع ملی شده و اراضی دولتی واقع در حریم شهرها، شهرک‌ها و شهرهای جدید (از مبدأ شروع حریم) و جلوگیری از تجاوز به این عرصه‌ها و توسعه فضای سبز اعم از زراعت چوب، جنگل‌کاری آبخیزداری، پارک‌های جنگلی، درختکاری مثمر و غیرمثمر و همچنین بهره‌برداری‌های همگن دیگر نظیر فعالیت‌های طبیعت‌گردی، توسعه کشت گیاهان دارویی و صنعتی و پروژه‌های شیلاتی، دولت مکلف است با حفظ مالکیت دولت، حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع از عرصه‌های مستعد مذکور را در قالب طرح‌های مصوب در اختیار متقاضیان واجد شرایط قرار دهد.

تبصره ۱- وجه قابل پرداخت بابت حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع این گونه اراضی برای سال اول به صورت مزایده تعیین و برای سال‌های بعد براساس نرخ تورم سالانه اعلامی از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تعدیل و تعیین می‌گردد. وجه حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع سالانه مذکور باید توسط مجریان طرح حداکثر تا پایان هر سال مالی به حساب مربوط در خزانه واریز گردد.

تبصره ۲- هرگونه واگذاری جزئی و یا کلی و یا تغییر کاربری غیرمجاز و یا تغییر طرح مصوب (کلی و یا جزئی) و یا عدم پرداخت به موقع وجه حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع سالانه از سوی مجری طرح، موجب فسخ یک طرفه قرارداد بهره‌برداری طرح از سوی وزارت جهاد کشاورزی می‌شود.

✓ ماده ۹- وزارت جهاد کشاورزی مکلف است با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در اجراء قوانین و مقررات مربوط، با تهیه حدنگاری (کاداستر) و نقشه‌های مورد نیاز، نسبت به تثبیت مالکیت دولت بر منابع ملی و اراضی موات و دولتی و با رعایت حریم روستاها و همراه با رفع تداخلات ناشی از اجراء مقررات موازی اقدام و حداکثر تا پایان برنامه پنجساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، سند مالکیت عرصه‌ها را به نمایندگی از سوی دولت اخذ و ضمن اعمال مدیریت کارآمد، نسبت به

حفاظت و بهره‌برداری از عرصه و اعیانی منابع ملی و اراضی یاد شده بدون پرداخت هزینه‌های دادرسی در دعاوی مربوطه اقدام نماید .

تبصره ۱- اشخاص ذی‌نفع که قبلاً به اعتراض آنان در مراجع ذی‌صلاح اداری و قضائی رسیدگی نشده باشد می‌توانند ظرف مدت یک سال پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون نسبت به اجرای مقررات، اعتراض و آن را در دبیرخانه هیأت موضوع ماده واحده قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع مصوب ۱۳۶۷/۶/۲۹ شهرستان مربوطه ثبت نمایند و پس از انقضای مهلت مذکور در این ماده، چنانچه ذی‌نفع، حکم قانونی مبنی بر احراز مالکیت قطعی و نهایی خود (در شعب رسیدگی ویژه‌ای که بدین منظور در مرکز از سوی رئیس قوه قضائیه تعیین و ایجاد می‌شود) دریافت نموده باشد، دولت مکلف است در صورت امکان عین زمین را به وی تحویل داده و یا اگر امکان‌پذیر نباشد و در صورت رضایت مالک، عوض زمین و یا قیمت کارشناسی آن را پرداخت نماید .

✓ ماده ۱۰- بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری مکلفند در اعطاء تسهیلات بانکی به طرح‌های کشاورزی و منابع طبیعی اسناد مشاعی مالکین و نسق‌های زراعی زارعین و اشخاص را به نسبت سهم مشاع از قیمت روز کل مشاع ارزیابی و قراردادهای اجاره و یا بهره‌برداری و یا حق انتفاع از اراضی ملی و دولتی و سند مالکیت اعیانی احدائی را به عنوان وثیقه و تضمین برای اعطاء تسهیلات بپذیرند. دفاتر اسناد رسمی موظفند بنا به درخواست بانک‌ها و مؤسسات مذکور نسبت به تنظیم سند رهن بر این اساس اقدام نمایند. دولت مکلف است از طریق تشویق بیمه سرمایه‌گذاری و سایر ابزارهای بیمه‌ای، تحقق این امر را تضمین نماید .

✓ ماده ۱۱- دولت مکلف است با اتخاذ تمهیدات لازم برای شناسایی و کنترل کانون‌های بحرانی فرسایش آبی، بادی و مقابله با پدیده بیابانزایی و جلوگیری از هجوم شن‌های روان و گرد و غبار با منشأ داخلی و خارجی به گونه‌ای عمل نماید که تا پایان برنامه پنجساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، میزان متوسط کاهش سالانه فرسایش خاک کشور یک تن در هکتار و در اراضی کشاورزی به حداقل سه تن در هکتار برسد.

✓ ماده ۱۲- به منظور ارتقاء بهره‌وری در حفاظت بهینه و نیز احیاء جنگل‌ها، بیشه‌های طبیعی و مراتع کشور : الف - دولت مکلف است سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اقدامات لازم را جهت کنترل و کاهش عوامل تخریب از طریق به‌کارگیری بخش‌های غیردولتی و با ساز و کارهای افزایش پوشش حفاظتی و حمایتی به گونه‌ای ساماندهی نماید که تا پایان برنامه پنجساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، پوشش حفاظتی و حمایتی جنگل‌ها و مراتع کشور به سطح صد و سی و پنج میلیون هکتار برسد .

ب - دولت مکلف است در اجراء طرح های عمومی، عمرانی و توسعه‌ای خود و نیز اکتشاف و بهره‌برداری از معادن، خسارات وارده به جنگل ها و عرصه و اعیانی منابع طبیعی را در محاسبات اقتصادی و برآورد هزینه‌های امکان‌سنجی اجراء طرح منظور و پس از درج در بودجه‌های سنواتی، در قالب موافقتنامه‌های مبادله شده با وزارت جهاد کشاورزی برای حفاظت، احیاء و بازسازی عرصه‌ها اختصاص دهد. وزارت جهاد کشاورزی مکلف است هزینه‌های احیاء و بازسازی و جبران خسارات وارده را حداکثر ظرف سه ماه پس از استعلام دستگاه اجرائی مربوط، تعیین و اعلام نماید. نحوه محاسبه خسارات وارده بر مبنای آیین‌نامه‌ای خواهد بود که حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی، معاونت نظارت و راهبردی رئیس‌جمهور و سازمان حفاظت محیط زیست، تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد .

✓ ماده ۱۳- درآمدهای حاصل از خسارات موضوع ماده (۱۲) این قانون، کلیه وجوه دریافتی بابت قراردادهای اجاره، حق بهره‌برداری و حق انتفاع اراضی ملی و دولتی از جمله وجوه دریافتی موضوع ماده (۸) این قانون، بهره مالکانه طرح های جنگلداری، منابع طبیعی و پروانه چرا، سه درصد (۳٪) حقوق دولتی ناشی از بهره‌برداری از معادن، کلیه جرائم و درآمد حاصل از فروش محصولات جنگلی و مرتعی کشف شده و بازداشتی، به حسابی متمرکز در خزانه‌داری کل واریز و معادل صددرصد (۱۰۰٪) وجوه واریزی در قالب بودجه سالیانه جهت انجام عملیات آبخیزداری و آبخوانداری، حفاظت، احیاء و توسعه منابع طبیعی کشور به وزارت جهاد کشاورزی اختصاص می‌یابد .

✓ ماده ۱۴- به منظور حفظ و توسعه پایدار زیست محیطی (اکولوژیکی) عرصه‌های طبیعی و ایجاد تعادل جمعیت دام موجود در مراتع کشور، دولت مکلف است با انجام مطالعه، ارتقاء علمی و تقویت تسهیلات، به گونه‌ای اقدام نماید که با استفاده از نیروی انسانی متخصص، توان و سرمایه‌های بخش های غیردولتی، ظرف ده سال :

الف - شاخص رشد کیفیت و کمیت علوفه و سایر تولیدات مراتع، ضریب تنوع گیاهی، تثبیت خاک و ترسیب کربن و سایر معیارهای زیست محیطی (اکولوژیکی) سرزمین، به طور متوسط سالانه تا دو درصد (۲٪) افزایش یابد .

ب - با انجام اقداماتی نظیر اصلاح نژاد، بهبود مدیریت و اصلاح الگوهای پرورش دام، ضمن کاهش جمعیت دامی و بسته به مرتع (بز، گوسفند و گاو بومی) به میزان سه میلیون واحد دامی در سال تا حد تعادل، جمعیت دام جایگزین (گاو آمیخته و گاو اصیل، گاو میش و گوسفندپروراری صنعتی و نیمه صنعتی) تا سه و یک دهم (۳/۱) میلیون واحد دامی در سال افزایش یابد .

ج - میزان خوراک تولیدی از منابع زراعی شامل انواع بقولات (لگوم ها)، علوفه‌های سیلویی، جو و ذرت به میزان سه و یک دهم (۳/۱) میلیون تن افزایش و برداشت علوفه مجاز از مراتع کشور به میزان نیم (۰/۵) میلیون تن در سال افزایش یابد .

✓ ماده ۱۵- دولت مکلف است ضمن اعمال ممنوعیت بهره‌برداری مازاد بر توان زادآوری طبیعی، احیائی و زیست محیطی (اکولوژیک) جنگل‌های کشور، ترتیبات و تمهیدات لازم را جهت اصلاح الگوی مصرف چوب‌های جنگلی اعم از صنعتی و غیرصنعتی، جایگزینی سوخت فسیلی و انرژی‌های تجدیدپذیر به جای سوخت‌های هیزمی، خروج دام از جنگل و ساماندهی جنگل‌نشینان به عمل آورده و با استفاده از توان و سرمایه‌های بخش‌های غیردولتی نسبت به احیاء و توسعه درختکاری متمرکز و غیرمتمرکز و بوستان‌های جنگلی و زراعت چوب اقدام نماید به گونه‌ای که ظرف ده سال، ضریب حفاظتی جنگل‌ها و مراتع، از چهل درصد (۴۰٪) به نود درصد (۹۰٪) و سرانه جنگل از هفده صدم (۰/۱۷) هکتار به بیست و پنج صدم (۰/۲۵) هکتار برسد .

✓ ماده ۱۶- از تاریخ تصویب این قانون، وزارت بازرگانی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی قبل از واردات کالاها و یا محصولات بخش کشاورزی (اعم از خام و یا فرآوری شده) و یا مواد اولیه غذایی مورد نیاز صنایع غذایی و تبدیلی موظفند از وزارت جهاد کشاورزی مجوز لازم را اخذ نمایند. همچنین دولت مکلف است به منظور حمایت از تولیدات داخلی، برای واردات کلیه کالاها و محصولات بخش کشاورزی تعرفه مؤثر وضع نماید به گونه‌ای که نرخ مبادله همواره به نفع تولیدکننده داخلی باشد .

تبصره ۱- واردات نهاده‌های تولید بخش کشاورزی (از قبیل بذر، نهال، کود و سم) با هماهنگی و اخذ مجوز وزارت جهاد کشاورزی از اعمال تعرفه مؤثر مستثنی می‌باشد .

تبصره ۲- مسئولیت انتخاب ابزار تعرفه‌ای، تعیین سهمیه مقداری، زمان ورود و مقدار تعرفه برای کالاهای کشاورزی و فرآورده‌های غذایی با وزارت جهاد کشاورزی خواهد بود .

✓ ماده ۱۷- وزارت جهاد کشاورزی موظف است علاوه بر منابع پیش‌بینی شده در ماده (۱۲) قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی و در اجرا بند «د» ماده (۱۸) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، چهل و نه درصد (۴۹٪) آورده سهم دولت در تشکیل و افزایش سرمایه صندوق‌های غیردولتی حمایت از توسعه بخش کشاورزی، (بخشی، شهرستانی، استانی، ملی، تخصصی و محصولی) را از محل فروش امکانات قابل واگذاری وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌های تابعه پس از واریز به حساب خزانه و رعایت مقررات مربوطه از طریق شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی در سراسر کشور تأمین نماید .

تبصره ۱- صندوق های موضوع این ماده مجاز به فعالیت مالی، اعتباری و بازرگانی در بخش کشاورزی و منابع طبیعی و توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی از جمله فعالیت های موضوع ماده (۶) این قانون می باشند .

تبصره ۲- دولت مکلف است حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از منابع قابل تخصیص حساب ذخیره ارزی (سهم بخش غیردولتی) را به صورت ارزی جهت توانمندسازی تشکل های غیردولتی برای فعالیتهای اقتصادی و توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی و توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی با هدف تولید برای توسعه صادرات در اختیار صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی قرار دهد تا با مشارکت مالی تشکل ها و تولیدکنندگان و بهره برداران در امر سرمایه گذاری این بخش اقدام نمایند. بازپرداخت اصل و سود این تسهیلات به صورت ارزی به حساب ذخیره ارزی واریز می گردد. پنجاه درصد (۵۰٪) سود حاصله ناشی از این فعالیت ها پس از واریز به حساب ذخیره ارزی و با رعایت مقررات مربوط، به عنوان سهم دولت (موضوع این ماده) در تجهیز منابع و افزایش سرمایه صندوق های مذکور، از طریق شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی به حساب این صندوقها واریز می گردد .

تبصره ۳- صندوق های موضوع این ماده می توانند ضمن رعایت ضوابط و دستورالعمل بانک مرکزی، با انتشار اوراق مشارکت (با تضمین اصل و سود توسط دولت و با رعایت حکم بند «ح» ماده (۱۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران) منابع لازم برای اعطاء تسهیلات مورد نیاز بخش کشاورزی و منابع طبیعی و توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی را فراهم نمایند .

تبصره ۴- وزارت جهاد کشاورزی و سایر دستگاه های اجرائی مجازند منابع مالی بخش کشاورزی و منابع طبیعی و توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، اعم از یارانه، اعتبارات کمک های بلاعوض، کمک های فنی و اعتباری و وجوه اداره شده را با عاملیت صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و مشارکت مالی بهره برداران این بخش، به مرحله اجراء درآورند .

✓ ماده ۱۸- به منظور ارتقاء منزلت اجتماعی، دانش و توانمندی های فعالان بخش کشاورزی و منابع طبیعی و عشایری و پوشش مناسب برنامه های ترویجی و گسترش برنامه های توسعه انتقال تجارب و یافته های تحقیقاتی در این بخش، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف است علاوه بر برنامه های رادیو و تلویزیونی گروه جهاد در کلیه شبکه های سراسری داخلی رادیو تلویزیونی و همچنین شبکه های استانی متناسب با موضوعات خاص استانی و کشوری با ایجاد گروه «دانش ترویج و توسعه بخش کشاورزی و منابع طبیعی» نسبت به تهیه و پخش برنامه های ویژه بخش کشاورزی اقدام نماید .

تبصره ۱- سازمان هواشناسی کشور موظف است آخرین اطلاعات پردازش شده و یافته‌ها و پیش‌بینی‌ها و تحلیل‌های هواشناسی مورد نیاز بخش کشاورزی را به صورت روزانه - هفتگی - ماهیانه و دوره‌ای در اختیار شبکه‌های رادیو و تلویزیونی سراسری و مراکز استان‌ها قرار دهد .

تبصره ۲- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف است برنامه موضوع این قانون را به صورت روزانه و ثابت و در زمانی ارائه نماید که بیشترین بیننده و شنونده را داشته باشد و در هر شبکه حداقل یک ساعت در شبانه‌روز و حداقل چهار روز در هفته برنامه اجراء نماید .

تبصره ۳- منابع مالی مورد نیاز ناشی از این قانون هر ساله به شرح زیر و بر اساس عقد موافقتنامه با معاونت نظارت و راهبردی رئیس جمهور در اعتبار و ردیف بودجه‌ای سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و وزارت جهاد کشاورزی تأمین و منظور می‌گردد:

الف - پنج درصد (۵٪) از محل درآمدهای حاصل از افزایش تعرفه کلیه کالاهای وارداتی بخش کشاورزی به کشور.

ب - یک درصد (۱٪) از چهار درصد (۴٪) سهم آموزش بخش تعاونی دریافتی توسط وزارت تعاون.

ج - مبالغ دریافتی از محل تبلیغات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در حین اجراء این برنامه‌ها .

تبصره ۴- آیین‌نامه اجرائی این ماده حداکثر ظرف سه ماه به پیشنهاد مشترک سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و وزارت جهاد کشاورزی تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد .

✓ ماده ۱۹- به منظور افزایش تولید و ایجاد اشتغال، بانک‌های غیردولتی و مؤسسات مالی و اعتباری خصوصی و همچنین صندوق‌های غیردولتی حمایت از توسعه بخش کشاورزی (بخشی - شهرستانی - استانی - ملی - تخصصی و محصولی) مجازند برخی از پروژه‌ها از قبیل احداث گلخانه‌ها، مجتمع‌های گلخانه‌ای، دامپروری، شیلاتی، تولید قارچ، گیاهان دارویی، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و مراکز تحقیقاتی خصوصی را پس از اخذ مجوزهای لازم از وزارت جهاد کشاورزی و یا سازمان‌های تابعه با استفاده از منابع داخلی خود و همچنین در صورت نیاز، حساب ذخیره ارزی (برای مصارف ارزی بر اساس ارقام مندرج در بودجه‌های سنواتی) اجراء نموده و به یکی از روش‌های «فروش به قیمت تمام شده» و یا «اجاره به شرط تملیک اعیانی» به متقاضیان با اولویت فارغ‌التحصیلان بیکار بخش کشاورزی واگذار نمایند.

✓ ماده ۲۱- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و کلیه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی موظفند تعداد، رشته و ترکیب جنسیتی دانشجویان رشته‌های تحصیلی دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی مرتبط با کشاورزی، منابع طبیعی و دامپزشکی خود را قبل از اعلام و پذیرش، براساس نیازسنجی و مدیریت منابع انسانی که توسط وزارت جهاد کشاورزی انجام می‌شود، ساماندهی نمایند.

✓ ماده ۲۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است حداکثر ظرف دو سال پس از تصویب این قانون نسبت به :
الف - ایجاد پایگاه اطلاعاتی تولیدکنندگان بخش کشاورزی و تشویق آنان به ثبت اطلاعات فعالیت های تولیدی خویش در آن .

ب - ایجاد پایگاه اطلاعات جامع کشاورزی بر پایه فناوری اطلاعات (IT).

ج - شبکه مدیریت دانش و اطلاعات کشاورزی و روستایی برای ارائه خدمات علمی، آموزشی، فنی، ترویجی و سایر اطلاعات مورد نیاز؛ اقدام نموده و در دسترس عموم قرار دهد .

✓ ماده ۲۳- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دانشگاه آزاد اسلامی و سایر مراکز آموزشی که مبادرت به آموزش رشته های مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی می نمایند، موظفند از طریق مراجع ذی ربط قانونی و با کاهش دروس غیرتخصصی دانشجویان مقاطع کاردانی و کارشناسی به میزان یک ترم درسی، درس عملی کارورزی متناسب با واحدهای کسر شده و حداکثر به مدت شش ماه در یکی از مزارع دولتی، خصوصی و یا عرصه های منابع طبیعی و آبخیزداری را زیر نظر اساتید مربوط با هماهنگی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و منابع طبیعی کشور و یا مؤسسات استانی، جایگزین نمایند. صدور گواهی پایان تحصیلات مقطع تحصیلی برای این دانشجویان منوط به تأیید دوره عملی کارورزی توسط این مؤسسات می باشد .

✓ ماده ۲۴- وزارت نفت مکلف است همه ساله مبالغ ریالی صرفه جویی سوخت ناشی از برقی کردن چاه های آب کشاورزی را به حسابی که در خزانه داری کل افتتاح می گردد، واریز نماید تا جهت برقی کردن چاه های کشاورزی اختصاص یابد و به مصرف برسد. وزارت نیرو و شرکت های توزیع برق استانی موظفند با درخواست جهاد کشاورزی شهرستان ها، برق چاه ها را تأمین نمایند .

✓ ماده ۲۵- وزارت جهاد کشاورزی موظف است حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون و با همکاری وزارت نیرو نسبت به تعیین شاخص های بهره وری آب کشاورزی اقدام نموده و به تصویب هیأت وزیران رسانده و در پایان هر سال گزارش اقدامات اجرائی درخصوص این شاخص ها و نتایج حاصله را به کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی گزارش نماید .

✓ ماده ۲۶- در راستای افزایش بهره وری با رویکرد تقاضا محور آب کشاورزی و رعایت الگوی بهینه کشت، وزارت نیرو موظف است حداکثر یک سال پس از تصویب این قانون اقدامات لازم را برای تحویل حجمی آب به بهره برداران با اولویت تشکل های قانونی بخش کشاورزی، براساس سند ملی آب، ظرفیت تحمل مجاز حوضه های آبریز و با در نظر گرفتن شرایط اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و فنی با اولویت های تعریف شده برای تخصیص آب کشاورزی به عمل آورد .

✓ ماده ۲۸- به منظور استفاده بهینه و افزایش بهره‌وری ماشین‌های کشاورزی، دولت موظف است براساس وضعیت نظام بهره‌برداری از عوامل تولید، الگوی صحیح بهره‌برداری از ماشین را طراحی و نسبت به تأمین ترکیب مناسب ماشین‌های کشاورزی مورد نیاز بخش از طریق بخش‌های غیردولتی اقدام نماید .
تبصره ۱- نیروی انتظامی مکلف به شماره‌گذاری و ارائه شناسنامه مالکیت کلیه ماشین‌آلات خودکششی کشاورزی موجود و جدیدالورود به بخش کشاورزی می‌باشد .

تبصره ۲- دولت موظف است تعرفه واردات ماشین‌آلات کشاورزی و مجموعه ادوات مرتبط را به گونه‌ای تعیین نماید که ضمن حمایت از تولیدات داخلی، امکان ارتقاء کیفیت و رقابت محصولات داخلی با نمونه‌های مشابه خارجی فراهم شود .

✓ ماده ۲۹- به منظور کنترل کیفی، بازرسی و صدور گواهی کیفیت محصولات کشاورزی، دولت مکلف است ضمن تعریف استانداردها و معیارهای فرآیند تولید، فرآوری، نگهداری و بازرسانی و کاهش ضایعات محصولات کشاورزی، با استفاده از امکانات بخش‌های غیردولتی اقدامات لازم را به عمل آورد.
آیین‌نامه اجرائی این ماده حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد .

✓ ماده ۳۰- به منظور افزایش کیفیت تولیدات دام (موضوع ماده « ۲۱ » قانون نظام دامپروری) و کنترل بهداشت تغذیه و جلوگیری از بروز برخی بیماری‌ها و کاهش ضایعات، وزارت جهاد کشاورزی موظف است ضمن تدوین استانداردهای تولید خوراک دام و نظارت بر اجراء آن، نسبت به تولیدکنندگان بخش کشاورزی که از خوراک آماده و استاندارد کارخانه‌های تولید خوراک دام استفاده می‌نمایند، با استفاده از یارانه‌ها و یا سایر مشوق‌های در اختیار، حمایت‌های لازم را به عمل آورد. همچنین محصولات تولیدی کلیه کارخانه‌های خوراک دام مشمول استاندارد اجباری می‌باشد .

✓ ماده ۳۱- از تاریخ تصویب این قانون، دولت موظف است حمایت‌های قانونی خود از بهره‌برداران و تولیدکنندگان بخش کشاورزی و منابع طبیعی را با اولویت تولید محصولات زیر تنظیم و اقدام نماید :
الف - محصولات راهبردی: محصولاتی که مستقیماً در امنیت غذایی نقش دارد و به این واسطه ضرورتاً باید در داخل کشور تولید شود .

ب - محصولات ویژه: محصولاتی که بیشترین ارزش تولید را به ازاء نهاده‌های مصرف شده ایجاد می‌نماید و یا حلقه‌های بزرگتری در زنجیره ارزش ایجاد و می‌تواند محور رشد بخش کشاورزی باشد و یا با توجه به مزیت‌های صادراتی، حداقل ده درصد (۱۰٪) سهم بازار دنیا را در اختیار خود دارد .

پ - محصولات خاص منطقه‌ای: محصولاتی که تولید آنها در کشور ممکن است همراه با کسب مزیت نباشد ولی به واسطه شرایط خاص منطقه‌ای، تولید آنها اجتناب‌ناپذیر است و باید در جهت ایجاد مزیت برای آن محصولات اقدام نمود. ترکیب نوع محصولات در طبقه‌بندی فوق‌الذکر طی برنامه‌های پنج‌ساله توسعه کشور توسط وزارت جهادکشاورزی تعیین و ابلاغ می‌گردد .

✓ ماده ۳۲- در اجراء ماده (۳۱) این قانون، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است در قالب بودجه‌های سنواتی و یارانه‌های مصوب در اختیار، به گونه‌ای برنامه‌ریزی کند که :

الف - از طریق پرداخت مستقیم به تولیدکنندگان با بهره‌وری بالا و دارای روند افزایشی در بهبود شاخص بهره‌وری، رعایت موارد زیست محیطی در تولید و همچنین تولید با کیفیت منطبق بر برنامه‌های الگوی کشت، پاداش بهره‌وری پرداخت نماید .

ب - در جهت رونق بازار بیمه و توسعه بیمه اتکائی کشاورزی و افزایش نقش بخش غیردولتی در صنعت بیمه، نسبت به پرداخت یارانه حق‌بیمه به بیمه‌گران غیردولتی، که در راستای اجراء الگوهای بیمه‌ای مورد تأیید این وزارتخانه عمل می‌کنند، اقدام نماید .

ج - به منظور کاهش آثار زیانبار مخاطرات و بیماری‌های مشترک انسان و دام و تثبیت نوسانات درآمد تولیدکنندگان محصولات دامی و سایر محصولات هدف‌گذاری شده، نسبت به برقراری بیمه‌های تمام‌خطر اجباری اقدام نماید. محصولات هدف‌گذاری شده، توسط وزارت جهادکشاورزی انتخاب و اعلام می‌گردد .

د - به منظور توسعه صادرات و استفاده از مزیت‌های نسبی بخش کشاورزی، نسبت به پرداخت یارانه صادرات برای محصولات صادراتی منطبق بر استانداردهای بازارهای هدف بخش کشاورزی اعم از کمک‌های بازاریابی، جایزه صادراتی، اعتبارات صادراتی، تضمین مخاطرات ناشی از صادرات، یارانه کمک‌های غذایی به کشورهای هدف، اقدام نماید. آیین‌نامه اجرائی این ماده حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون، به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد .

✓ ماده ۳۳- از تاریخ تصویب این قانون، علاوه بر اجراء قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی، در قالب بودجه‌های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار می‌شود. تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی عرضه نمایند. در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام‌شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت می‌گردد. وزارت جهادکشاورزی مکلف است هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام نماید. آیین‌نامه اجرائی این ماده حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد .

✓ ماده ۳۴- دولت موظف است به منظور تنظیم روابط، تعیین راهبردها و شیوه‌های عملی و راه‌های کمی و کیفی تحقق سیاست‌های سند چشم‌انداز بیست ساله کشور در بخش کشاورزی، منابع طبیعی و محیط زیست، سند ملی توسعه بخش کشاورزی، سند ملی توسعه منابع آب، سند ملی حفاظت محیط زیست و توسعه پایدار در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ هجری شمسی با برشهای سه برنامه پنج‌ساله را حداکثر ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون تدوین و به تأیید مجلس شورای اسلامی برساند .

✓ ماده ۳۵- دولت موظف است هر سال و حداکثر تا پایان آذرماه سال بعد، نتایج حاصل از اجراء این قانون و همچنین میزان بهبود عملکرد کمی و کیفی بخش کشاورزی و منابع طبیعی فصل زراعی سال قبل، میزان بهبود شاخص بهره‌وری (کل - انرژی - منابع انسانی - ماشین‌آلات - سرمایه و منابع پایه آب و خاک)، میزان سرمایه‌گذاری در این بخش و ضرایب خودکفایی و امنیت غذایی را تهیه و به کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی گزارش نماید .

قانون فوق مشتمل بر سی و پنج ماده و سی و شش تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ بیست و سوم تیرماه یکهزار و سیصد و هشتاد و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۹/۵/۶ به تأیید شورای نگهبان رسید.

❖ بخش پنجم: آیین نامه اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی روستا و بخش

فصل اول: کلیات

ماده ۱- در این آیین نامه عنوان " قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شهرداران " به اختصار "قانون" نامیده می‌شود.

ماده ۲- مقصود از عبارت "شورا" در این آیین نامه، شوراهای اسلامی "روستا و بخش" می‌باشد.

ماده ۳- تاریخ شروع دوره هر شورا موضوع ماده (۳) قانون، تاریخ تشکیل اولین جلسه رسمی همان شورا موضوع ماده (۱۶) قانون خواهد بود.

ماده ۵- هر یک از روستاها و بخشهای موضوع ماده (۱۲) قانون به عنوان یک حوزه انتخابیه محسوب می‌شود.

ماده ۶- در صورتی که انتخابات چند حوزه انتخابیه موضوع ماده (۵) این آیین نامه به طور همزمان برگزار شود، به منظور حفظ استقلال انتخابات هر حوزه، کلیه اقدامات از قبیل صدور آگهی‌ها و تنظیم صورتجلسه‌ها برای هر یک از حوزه‌ها به صورت مستقل انجام و سوابق انتخاباتی هر حوزه جداگانه نگهداری می‌شود.

ماده ۷- اخذ رأی در یکی از روزهای تعطیل رسمی انجام می‌شود و مدت زمان آن حداقل هشت ساعت خواهد بود.

تبصره - مدت زمان اخذ رأی با تصویب و موافقت مشترک هیأت‌های اجرایی و نظارت بخش، قابل تمدید می‌باشد.

ماده ۱۲- در اجرای مواد (۱۴) و (۳۰) قانون و با رعایت تبصره ذیل آن، چنانچه فردی در انتخابات بیش از یک شورا ثبت نام نمود و یا احتمالاً "عضویت یافت به‌دستور وزارت کشور نام وی از لیست داوطلبی و یا عضویت شورا حذف می‌شود. این قبیل افراد از عضویت در کلیه شوراها به مدت چهار سال محروم خواهند بود.

ماده ۱۳- برای انتخاب اعضای علی‌البدل شوراها نیازی به برگ رأی یا اخذ رأی مجزا و یا مشخص نمودن اعضای علی‌البدل در برگ رأی نیست، بلکه در پایان رأی‌گیری و قرائت و شمارش آراء دارندگان رأی به ترتیب بیشترین رأی بدست آمده و تعداد مورد نیاز به عضویت اصلی و یا علی‌البدل شورا در می‌آیند. بنابراین رأی دهنده، اسامی نامزدهای موردنظر خود را حداکثر به همان تعداد اعضای اصلی شورا در برگ رأی درج می‌نماید.

ماده ۱۶- در اجرای ماده (۴۱) قانون، نیروی انتظامی در کلیه مراحل مکلف به همکاری با مجریان انتخابات است و حسب درخواست استاندار، فرماندار و بخشدار موظف است مأمورین و امکانات خود را در اختیار آنان قرار دهد.

ماده ۱۷- در صورت توقف، ابطال و یا انحلال شورا توسط مراجع قانونی مذکور در مواد (۵۷)، (۸۱) و (۸۴) قانون، مراجع مذکور موظفند بلافاصله مراتب توقف، ابطال و یا انحلال شورا را به بخشدار مربوط اعلام نمایند. شروع مهلت (۲) ماهه برای تجدید انتخابات، از زمان وصول اعلام توقف، ابطال و یا انحلال خواهد بود.

ماده ۱۸- بخشدار موظف است به محض اطلاع از توقف، ابطال و یا انحلال شورا، مراتب را به وزارت کشور اعلام نماید.

ماده ۱۹- مجلس شورای اسلامی پیش از شروع انتخابات به استناد ماده (۵۳) قانون، اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات را با ذکر سمت ایشان در هیأت، به وزارت کشور معرفی می‌نماید.

فصل دوم: هیأت اجرایی

ماده ۲۰- بخشدار موظف است پس از وصول دستور شروع انتخابات، بر اساس ماده (۳۳) قانون به منظور تشکیل هیأت اجرایی بخش از سایر اعضای اداری هیأت دعوت به عمل آورد.

ماده ۲۱- بخشدار موظف است در اجرای تبصره ذیل ماده (۳۳) قانون، به منظور تعیین معتمدین اصلی و علی‌البدل عضو هیأت اجرایی بخش، (۲۵) نفر از معتمدان اقشار مردم را انتخاب و به منظور تأیید، به طور کتبی به هیأت نظارت بخش معرفی نماید.

ماده ۲۲- هیأت نظارت بخش موظف است حداکثر ظرف (۲) روز پس از وصول اسامی (۲۵) نفر معتمدان از بخشدار، اظهار نظر کتبی خود را همراه با دلایل یا مدارک لازم به بخشدار اعلام نماید.

تبصره - چنانچه هیأت نظارت بخش، معتمدان پیشنهادی بخشدار را تأیید ننماید، بخشدار موظف است به همان تعداد معتمدان دیگری را به هیأت نظارت معرفی نماید.

ماده ۲۳- بخشدار موظف است پس از وصول نظریه کتبی هیأت نظارت بخش، بلافاصله از ۲۵ نفر معتمدان به طور کتبی دعوت به عمل آورد. مدعوین حداکثر ظرف (۲) روز از تاریخ دعوت تشکیل جلسه می دهند و پس از حضور حداقل و دو سوم آنان (۱۷ نفر از ۲۵ نفر) در حضور هیأت نظارت و اعضای اداری هیأت اجرایی، از بین خود (۶) نفر را به عنوان معتمدان اصلی و (۶) نفر را به عنوان معتمدان علی البدل هیأت اجرایی بخش با رأی مخفی و اکثریت نسبی آرا انتخاب و مراتب را صورتجلسه می نمایند.

ماده ۲۴- بخشدار موظف است مراتب انتخاب معتمدین اصلی و علی البدل و تشکیل هیأت اجرایی را از طریق سلسله مراتب اداری به ستاد انتخابات کشور اعلام نماید.

ماده ۲۷- رؤسای هیاتهای اجرایی و نظارت موظفند با هماهنگی لازم، فردی را که به طور همزمان در بیش از یک هیأت اعم از اجرایی یا نظارت عضویت دارد، در یک هیأت ابقا و از سایر هیأتها حذف نمایند.

ماده ۲۸- هیأت اجرایی موظف است در اجرای مواد (۶۲) و (۶۵) قانون، هیأت نظارت بخش را در جریان کلیه مراحل و امور انتخابات قرار دهد و یک نسخه از کلیه صورتجلسه ها و آگهی های خود را به آن هیأت تحویل نماید.

ماده ۳۰- بخشدار موظف است بر اساس صورتجلسه دریافتی از هیأت اجرایی، آگهی انتخابات حاوی تاریخ اخذ رای، ساعات اخذ رای، شرایط انتخاب کنندگان، جرایم و تخلفات و مقررات جزایی و محل شعبه یا شعب ثبت نام و اخذ رای را تنظیم و در موعد مقرر برای اطلاع عموم در حوزه انتخابیه منتشر نماید.

ماده ۳۴- بخشدار موظف است پس از حضور نمایندگان خود در جلسه توجیهی، توسط هیأت اجرایی، صندوق و تعرفه و برگ رای و سایر وسایل و لوازم انتخاباتی موردنیاز را به آنان تحویل دهد و پس از توجیه برنامه ثبت نام و اخذ رای و قرائت آرا و سایر آموزشهای لازم، ترتیبی اتخاذ نماید تا قبل از شروع اخذ رای در محل شعبه حاضر باشند.

تبصره - نمایندگان بخشدار موظفند بلافاصله پس از حضور در محل شعبه ثبت نام و اخذ رای، صندوق و تعرفه و برگهای رای و سایر وسایل و لوازم موردنیاز را در اختیار اعضای شعبه قرار داده و آنان را نسبت به

وظایف خود توجیه نمایند. مسئولیت حفظ و حراست ازبرگهای رأی به منظور جلوگیری از خروج آنها از محل شعبه اخذ رأی به عهده نماینده بخشدار می‌باشد.

ماده ۳۵- در صورت تعیین و معرفی کتبی ناظر برای هر یک از شعب ثبت نام و اخذ رأی از طرف هیات نظارت بخش، بخشدار موظف است نسبت به اعزام وی به نحوی که قبل از شروع اخذ رأی در محل شعبه حضور داشته باشد، اقدام نماید.

ماده ۳۶- بخشدار موظف است برای حفاظت شعب ثبت نام و اخذ رأی با همکاری و هماهنگی نیروی انتظامی به تعداد لازم و حداکثر تا (۳) نفر از ماموران مذکور انتخاب و ضمن صدور ابلاغ نامبردگان، آنان را به همراه نماینده خود و ناظر و اعضای شعبه ثبت نام و اخذ رأی به محل اعزام نماید.

ماده ۴۱- فرمانداری مکلف است پس از وصول اسامی اعضای هیات نظارت شهرستان، اسامی نامبردگان را به بخشداریهای تابع اعلام نماید.

ماده ۴۲- هیات نظارت شهرستان برای هر بخش، هیات نظارت بخش مرکب از سه نفر معتمد محلی برای نظارت بر انتخابات بخش تشکیل می‌دهد و اسامی آنان را به بخشدار مربوط و فرمانداری محل اعلام می‌نماید. تبصره - اقدامات هیات نظارت شهرستان درخصوص تعیین اعضای هیات نظارت بخش، نافی اختیارات هیات مرکزی نظارت و هیات نظارت استان در این مورد نخواهد بود.

ماده ۴۳- هیات نظارت بخش می‌تواند برای شعبه ثبت نام و اخذ رأی ناظر تعیین و حداکثر تا یک روز مانده به روز اخذ رأی به بخشدار معرفی نماید.

ماده ۴۴- شرکت اعضای هیات نظارت بخش در جلسات هیات اجرایی به منظور نظارت بر صحت برگزاری انتخابات باشد و عدم حضور آنان در جلسات و یا خودداری از امضای صورتجلسات مانع از ادامه کار انتخابات نخواهد بود.

ماده ۴۵- هیاتهای نظارت در چهارچوب قانون و آیین نامه اجرایی تنها ناظر بر اجرای صحیح قانون می‌باشند و حق دخالت در امور اجرایی انتخابات را ندارند.

فصل چهارم: اعلام داوطلبی، بررسی سوابق و رسیدگی به صلاحیت داوطلبان

ماده ۴۷ - بخشدار می‌تواند با صدور حکم کتبی مسؤول یا مسؤولانی از بین کارمندان بخشداری را برای ثبت نام داوطلبان عضویت در شوراها تعیین نماید.

تبصره - بخشدار می‌تواند با صدور حکم کتبی، دهمدار را نیز به عنوان مسؤول ثبت نام تعیین نماید.

ماده ۵۰ - بخشدار موظف است در اجرای تبصره (۱) ذیل ماده (۴۶) قانون، در پایان هرروز اسامی و مشخصات کلیه داوطلبانی را که توسط هیأت اجرایی مظنون تشخیص داده شده‌اند به منظور بررسی سوابق حسب مورد به مراجع ذی ربط در شهرستان از قبیل اداره اطلاعات، نیروی انتظامی، دادگستری و ثبت‌احوال ارسال نماید.

ماده ۵۱ - مراجع مذکور در ماده (۴۶) قانون موظفند در اجرای تبصره (۲) ذیل همان ماده حداکثر ظرف مدت ده روز پس از وصول اسامی و مشخصات هریک از داوطلبان، نتیجه بررسیهای انجام شده در خصوص سوابق آنان را به طور کتبی به بخشدار اعلام نمایند، در مورد بند (الف) ماده (۲۹) قانون، نظر مراجع ذیصلاح که لازم‌الاتباع است کفایت می‌کند.

تبصره ۱ - اظهار نظر و تصمیم‌گیری در خصوص تأیید یا عدم تأیید صلاحیت داوطلبان بر اساس قانون تنها از وظایف و اختیارات هیأت‌های اجرایی با تأیید هیأت نظارت می‌باشد به استثنای بند (الف) ماده (۲۹) قانون. تبصره ۲ - مراجع مذکور در ماده (۴۶) قانون موظفند کلیه اطلاعات و سوابق ذی ربط داوطلبان استعلام شده را طبق فرمی که در چارچوب قانون تنظیم و توسط رییس هیأت اجرایی در اختیار آنها قرار خواهد گرفت، به هیأت اجرایی اعلام نمایند.

ماده ۵۲ - بخشدار موظف است به محض وصول اطلاعات لازم درباره سوابق هریک از داوطلبان، جلسات هیأت اجرایی را تشکیل دهد و حداکثر ظرف مدت هفت روز پس از وصول سوابق هریک از داوطلبان با رعایت کامل متن ماده (۴۹) قانون، به صلاحیت آنان رسیدگی و نتیجه را صورتجلسه نماید و بلافاصله یک‌نسخه از هریک از صورتجلسه تنظیمی را به هیأت نظارت بخش ارسال نماید.

تبصره - مهلت رسیدگی به صلاحیت آن دسته از داوطلبان عضویت در شورای اسلامی روستا که در مظان اتهام قرار نداشته‌اند و سوابق آنان از مراجع مذکور در ماده (۴۶) قانون استعلام نشده است نیز حداکثر (۷) روز پس از مهلت (۱۰) روزه مراجع یاد شده می‌باشد.

ماده ۵۳ - هیأت نظارت بخش پس از وصول صورتجلسات رسیدگی به صلاحیت داوطلبان، به استناد ماده (۴۸) قانون موظف است حداکثر ظرف مدت (۷) روز از وصول هریک از صورتجلسات، نظریه خود مبنی بر تأیید یا رد صلاحیت داوطلبان، به طور کتبی و با ذکر دلایل قانونی و مدارک لازم به بخشدار اعلام نماید.

ماده ۵۴ - بخشدار موظف است پس از وصول نظریه هیأت نظارت بخش مبنی بر تأیید یا رد تصمیمات هیأت اجرایی بخش در خصوص بررسی صلاحیت داوطلبان و همچنین با رعایت قسمت اخیر ماده (۴۸) قانون، مبنی

بر ملاک عمل بودن نظر هیأت اجرایی پس از پایان مهلت تعیین شده برای هیأت نظارت، بلافاصله مراتب تأیید یا رد صلاحیت هریک از داوطلبان را به طور کتبی به داوطلب تأیید شده یا رد شده ذی ربط ابلاغ نماید.

ماده ۵۵ - هیأت نظارت شهرستان موظف است ظرف مهلت مقرر در تبصره (۳) ماده (۵۰) قانون، نظر خود را در خصوص تأیید یا رد صلاحیت آن دسته از داوطلبانی که صلاحیتشان در هیأت اجرایی رد شده و شاکی بوده‌اند را باتنظیم صورتجلسه به ضمیمه نامه رسمی به هیأت اجرایی بخش ارسال نماید.

تبصره - چنانچه در مهلت مقرر هیچ گونه شکایتی از حوزه انتخابیه واصل نشد، مراتب صورتجلسه و به همان نحو عمل خواهد شد.

ماده ۵۶ - هیأت اجرایی بخش موظف است پس از وصول صورتجلسه رسیدگی به شکایات داوطلبان رد صلاحیت شده، از هیأت نظارت شهرستان، بلافاصله مراتب را به منظور انتشار آگهی اسامی نامزدهای انتخاباتی به بخشدار اعلام نماید.

ماده ۵۷ - بخشدار موظف است پس از وصول نظریه هیأت نظارت شهرستان، آگهی اسامی نامزدهای انتخابی را حداکثر ظرف (۳) روز تهیه و (۸) روز قبل از روز اخذ رأی به منظور اطلاع اهالی حوزه انتخابیه، در حوزه مذکور منتشر نماید.

ماده ۵۸ - در اجرای ماده (۲۴) قانون، نامزدهای انتخابی در صورت تمایل به داشتن نماینده در محل شعبه ثبت نام و اخذ رأی موظفند حداکثر تا (۳) روز قبل از روز اخذ رأی اسامی و مشخصات و یک قطعه عکس نمایندگان خود را به هیأت اجرایی تسلیم نمایند.

ماده ۵۹ - هیأت اجرایی موظف است برای نمایندگان نامزدهای انتخاباتی معرفی نامه و یا کارت شناسایی صادر و به نامزد ذی ربط تحویل نماید.

ماده ۶۰ - شکایات و اعتراضات نمایندگان نامزدهای انتخاباتی از طریق نامزدهای مربوط جمع آوری و با امضای وی به هیأت‌های اجرایی نظارت بخش تسلیم خواهد شد.

ماده ۶۱ - تدارکات و تأمین احتیاجات مورد تقاضای هریک از نمایندگان نامزدها به عهده نامزد معرفی کننده خواهد بود.

فصل پنجم: تبلیغات

ماده ۶۲ - مدت فعالیت انتخاباتی برای کلیه نامزدها یکسال است که تا (۲۴) ساعت قبل از روز اخذ رأی ادامه خواهد داشت.

ماده ۶۳ - در فعالیت های تبلیغاتی انتخاباتی، انجام امور ذیل ممنوع است و مرتکبین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

- ۱- نوشتن و یا ارایه مطالب خلاف واقع.
  - ۲- استفاده از هر گونه پلاکارد (جز در محل ستاد انتخاباتی)، دیوار نویسی، کاروانهای تبلیغاتی و استفاده از بلندگوهای سیار در خارج از محیط سخنرانی و امثال اینها به استثنای عکس در دو فرم و جزوه و تراکت با عکس و سخنرانی و پرسش و پاسخ از طرف نامزدهای انتخاباتی و طرفداران آنها.
  - ۳- استفاده از عکس با لباس فرم نیروهای نظامی و انتظامی.
  - ۴- الصاق هر گونه عکس، آگهی و آثار تبلیغاتی بر روی علائم راهنمایی و رانندگی، تابلوی بیمارستانها، مکانها و مؤسسات آموزشی و تابلوهای نصب شده در معابر عمومی توسط بخش دولتی و وابسته به دولت، تابلوها و املاک بخش خصوصی مگر با رضایت مالکین یا متصرفین، صندوقهای پست، باجه های تلفن، پستهای برق و تلفن و هرگونه تابلوی راهنما.
  - ۵- تبلیغ علیه نامزدها و هرگونه هتک حرمت و حیثیت آنان.
  - ۶- پاره یا معدوم نمودن عکس و آثار تبلیغاتی نامزدهای انتخاباتی در مدت و زمان قانونی تبلیغات، که در محلهای مجاز الصاق شده و یا قرار گرفته است.
  - ۷- انجام هر گونه فعالیت تبلیغاتی له یا علیه نامزدها از صدا و سیما، میز خطابه نماز جمعه و تریبون مجلس شورای اسلامی و یا هر وسیله دیگری که جنبه رسمی یا دولتی دارد و فعالیت کارمندان در ساعات اداری و همچنین استفاده از وسایل و سایر امکانات وزارتخانه ها و ادارات و شرکتهای دولتی و مؤسسات وابسته به دولت و نهادها و مؤسساتی که از بودجه عمومی (به هر مقدار) استفاده می نمایند و مؤسسات و نهادهایی که دارای آنان از اموال عمومی است و همچنین در اختیار گذاشتن وسایل و امکانات مذکور.
  - ۸- فعالیت تبلیغاتی مجریان و ناظران انتخابات برای نامزدهای انتخاباتی در قلمرو مسئولیت خود.
- تبصره ۱ - درجات تحصیلی و سوابق خدمات و فعالیت های مورد ادعا در آثار تبلیغاتی باید مستند به مدارکی باشد که در صورت نیاز هیأت اجرایی، ارایه آنها امکان پذیر باشد.
- تبصره ۲ - استفاده از امکانات تبلیغی مؤسساتی که به نحوی از بودجه عمومی استفاده می کنند ولی با رعایت ضوابط و انعقاد قرارداد و اخذ وجه از اشخاص حقیقی و حقوقی برای آنها کارهای تبلیغاتی انجام می دهند (مثل نشریات وابسته به دولت)، در تبلیغات انتخاباتی بلامانع است.

ماده ۶۴ - در صورتی که مطبوعات و نشریات آگهی یا مطالبی علیه نامزدهای انتخاباتی درج کنند و یا مطالبی بنویسند که دال بر انصراف گروه یا اشخاصی از نامزدهای معین باشد، نامزدها حق دارند پاسخ خود را به نشریه مزبور بدهند و آن نشریه طبق قانون مطبوعات مکلف به چاپ فوری آن در اولین شماره می‌باشد.

ماده ۶۵ - انتشار اعلام نظر شخصیتها (بدون ذکر عنوان و مسؤولیت آنان)، مجامع، احزاب و گروههای مجاز در تأیید نامزد انتخاباتی باید مستند به مدرک کتبی و امضا شده مربوط به تأیید و حمایت باشد و در صورت درخواست هیأت اجرایی، نامزد انتخاباتی مکلف به ارائه این مستندات و مدارک می‌باشد.

ماده ۶۶ - همزمان با آغاز کار ستاد تبلیغات انتخاباتی نامزدها، نشانی و محل ستاد و نام مسؤول آن باید کتباً با امضای نامزد انتخاباتی مربوط، به آگاهی هیأت اجرایی حوزه انتخابیه برسد.

ماده ۶۷ - هر گونه عکس و آثار تبلیغاتی نامزدهای انتخاباتی که در محل شعبه ثبت نام و اخذ رأی وجود دارد باید قبل از شروع اخذ رأی، توسط اعضای شعبه امحاء شود.

فصل هفتم: بررسی شکایات

ماده ۷۱ - به استناد ماده (۵۲) قانون، هیأت‌های اجرایی موظفند از تاریخ اعلام نهایی صلاحیت داوطلبان تا (۲) روز پس از اعلام نتیجه اخذ رأی انتخابات، شکایات واصله را بپذیرند و ظرف (۵) روز به آنها رسیدگی نمایند. بنابراین چنانچه در مهلت یاد شده شکایتی از حوزه انتخابیه به هیأت اجرایی بخش واصل شود، هیأت مذکور موظف است حداکثر ظرف (۵) روز پس از وصول هر شکایت در جلسه مشترک با هیأت نظارت بخش به آن رسیدگی و مراتب را صورتجلسه نمایند.

ماده ۷۲ - هیأت اجرایی موظف است پس از اتمام مهلت رسیدگی به شکایات، بلافاصله با توجه به شکایات دریافتی و بررسی چگونگی برگزاری انتخابات، نظر خود در مورد چگونگی برگزاری و پیشنهاد تأیید یا ابطال انتخابات حوزه انتخابیه را طی صورتجلسه‌ای به هیأت نظارت بخش اعلام نماید.

تبصره ۱ - چنانچه بررسی شکایات منجر به ابطال آرای شعبه یا شعبی از حوزه انتخابیه شود (اعم از آن که در سرنوشت انتخابات مؤثر باشد یا نباشد) هیأت اجرایی بخش موظف است آرای باطل شده را در نتایج قبلی دخالت داده و نتیجه جدید به دست آمده از آن را در صورتجلسه مذکور منظور نماید.

تبصره ۲ - پیشنهاد ابطال کل انتخابات یا آرای شعبه یا تعدادی از شعب می‌باید مستدل و براساس مواد قانونی باشد.

ماده ۷۳ - هیأت نظارت بخش موظف است حداکثر ظرف (۵) روز از وصول نظریه هیأت اجرایی بخش در خصوص برگزاری انتخابات، به شرح زیر اقدام نماید:

الف - چنانچه نظر بر تأیید صحت برگزاری انتخابات داشته باشد مراتب را صورتجلسه و یک نسخه آن را به بخشداری و یک نسخه را برای اطلاع، به هیأت نظارت شهرستان ارسال می نماید.

ب - چنانچه نظر بر ابطال انتخابات یک یا چند شعبه اخذ رأی داشته باشد، مراتب را صورتجلسه و یک نسخه آن را به همراه دلایل و مدارک مستند به منظور اخذ تصمیم و اقدام بعدی به هیأت نظارت شهرستان و یک نسخه را برای اطلاع، به بخشداری ارسال می نماید.

تبصره - از این مرحله به بعد با توجه به دو وضعیت (الف) و (ب)، اقدامات در دو مسیر جداگانه ولی به صورت موازی و همزمان ادامه خواهد یافت.

ماده ۷۴ - اقدامات مربوط به بند (الف) ماده ۷۳:

۱- بخشدار موظف است پس از وصول صورتجلسه هیأت نظارت بخش مبنی بر تأیید صحت برگزاری انتخابات، مراتب را از طریق انتشار آگهی به آگاهی اهالی حوزه انتخابیه برساند و یک نسخه از آگهی منتشر شده را برای هیأت نظارت شهرستان ارسال نماید.

فصل هشتم: انتخابات شورای اسلامی بخش

ماده ۷۸ - در اجرای ماده (۵) و بارعایت ماده (۶) قانون، هیأت اجرایی بخش موظف است برای یک یا چند روستا یک نفر را به عنوان نماینده خود به منظور شرکت در جلسه شورای اسلامی روستا، جهت انتخاب نماینده برای عضویت در شورای اسلامی بخش، به بخشدار معرفی نماید.

ماده ۸۰ - بخشدار موظف است قبل از اعزام نماینده هیأت اجرایی به روستاها، تاریخ و ساعت تشکیل جلسه شورای اسلامی روستا و موضوع عزیمت نماینده هیأت اجرایی را به شورای ذی ربط اعلام نماید.

ماده ۸۱ - نمایندگان هیأت‌های اجرایی و نظارت موظفند در موعد مقرر در روستای محل مأموریت حضور یابند. پس از حضور حداقل سه نفر از اعضای شورا، جلسه رسمیت می یابد و سپس مدعوین یک نفر از اعضای اصلی شورا را برای شرکت در جلسه انتخاب اعضای اصلی و علی البدل شورای بخش انتخاب و مراتب را صورتجلسه و به امضای حاضرین در جلسه می رسانند. یک نسخه از صورتجلسه توسط نماینده هیأت اجرایی به هیأت مذکور تسلیم می شود.

ماده ۸۳ - بخشدار موظف است از نمایندگان منتخب شوراها، روستاهای واقع در محدوده بخش، با تعیین تاریخ و محل تشکیل جلسه، دعوت به عمل آورد. پس از حضور حداقل دو سوم مدعوین جلسه رسمیت می یابد و سپس در حضور اعضای هیأت‌های اجرایی و نظارت بخش نمایندگان منتخب حاضر در جلسه پنج نفر را به عنوان عضو اصلی و سه نفر را به عنوان عضو علی البدل شورای اسلامی بخش با رأی مخفی و اکثریت

نسبی آرا انتخاب می‌نمایند و مراتب صورتجلسه می‌شود و یک نسخه از آن به منظور صدور آگهی به بخشدار تسلیم می‌شود.

تبصره ۱ - در صورتی که بخش بیش از پنج روستا نداشته باشد، انتخابات شورای اسلامی بخش برگزار نمی‌شود و کلیه نمایندگان معرفی شده از شوراهای اسلامی روستاها به عضویت شورای بخش در می‌آیند. در این خصوص صورتجلسه‌ای با حضور اعضای هیأت نظارت، توسط هیأت اجرایی بخش تنظیم می‌شود و بخشدار موظف است پس از وصول آن، مراتب را با صدور آگهی به اطلاع اهالی بخش برساند.

تبصره ۲ - در صورتی که بخش کمتر از پنج روستا داشته باشد، کلیه نمایندگان معرفی شده از شوراهای اسلامی روستاها به عضویت شورای اسلامی بخش در می‌آیند و سپس به منظور تأمین کسری اعضا تا پنج نفر، از کلیه اعضای اصلی شوراهای اسلامی روستاها توسط بخشدار دعوت به عمل می‌آید تا با حضور هیأت‌های اجرایی و نظارت بخش از بین خود بقیه اعضای مورد نیاز را انتخاب و مراتب را صورتجلسه نمایند. بخشدار موظف است پس از وصول صورتجلسه مذکور، اسامی اعضای شورای اسلامی بخش را با صدور آگهی به اطلاع اهالی بخش برساند.

تبصره ۳ - چنانچه به دلیل کمبود تعداد روستاهای یک بخش تأمین سه نفر عضو علی‌البدل شورای بخش از میان نمایندگان معرفی شده از سوی شوراهای اسلامی روستاها میسر نباشد. بخشدار موظف است از کلیه اعضای اصلی شوراهای اسلامی روستاها دعوت به عمل آورد تا با حضور هیأت‌های اجرایی و نظارت بخش از بین خود کسری اعضای علی‌البدل شورای بخش را با اکثریت نسبی آرا انتخاب و مراتب را صورتجلسه نمایند.

تبصره ۴ - بخشدار می‌تواند تبصره‌های (۲) و (۳) این ماده را به طور همزمان اجرا نماید. به این ترتیب افرادی که دارای بیشترین رأی هستند کسری اعضای اصلی و افرادی که به ترتیب رأی بعد از آنها قرار می‌گیرند کسری اعضای علی‌البدل را تأمین خواهند نمود.